Poveşti nemuritoare
41

Coperta de CARMEN STĂNESCU

Povești nemuritoare

EDITURA ION CREANGĂ – BUCUREŞTI,
1997

ION CREANGĂ

Ivan Turbinca

AMU CICĂ ERA ODATĂ un rus pe care îl chema Ivan. Şi rusul acela, din copilărie, se trezise în oaste. Şi slujind el câteva soroace de-a rândul, acuma era bătrân. Şi mai-marii lui văzându-l că şi-a făcut datoria de ostaş, l-au slobozit din oaste cu arme cu tot, să se ducă unde a vrea, dându-i şi două carboave de cheltuială.

Ivan atunci mulţămi mai-marilor săi, şi apoi luându-şi rămas bun de la tovarăşii lui de oaste, cu care mai trase câte o duşcă, două de rachiu, porneşte la drum cântând.

Şi cum mergea Ivan şovăind când la o margine de drum, când la alta, fără să ştie unde se duce, puţin mai înaintea lui mergeau, din întâmplare, pe-o cărare lăturalnică, Dumnezeu şi cu sfântul Petre, vorbind ei ştiu ce. Sfântul Petre, auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi şi când colo vede un ostaş *mătăhăind*[1] pe drum în toate părţile.

— Doamne, zise atunci sfântul Petre spăriet, ori hai să ne grăbim ori să ne dăm într-o parte, nu cumva ostaşul cela să aibă harţag şi să ne găsim beleaua cu dânsul. Ştii c-am mai mâncat eu odată de la unul ca acesta o chelfăneală.

— N-ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumeţul care cântă, să nu te temi; ostaşul acesta e un om bun la inimă şi milostiv. Vezi-l-ăi? Are numai două carboave la sufletul său; şi drept cercare hai fă-te cerşitor la capătul ist de pod, şi eu la celalalt, şi să vezi cum are să ne deie amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adă-ţi aminte, Petre, de câte ori ţi-

[1] A mătăhăi – a umbla de acolo până acolo ca un bezmetic.

am spus că unii ca aceştiia au să moştenească împărăţia ceriurilor.

Atunci sfântul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celalalt, şi încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave de unde le avea strânse şi dă una lui sfântul Petre şi una lui Dumnezeu, zicând:

— Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau şi Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde.

Şi-apoi Ivan începe iar a cânta şi se tot duce înainte.

Atunci sfântul Petre zice cu mirare:

— Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, şi n-ar trebui să meargă nerăsplătit de la faţa ta!

— Dar, Petre, las' că am eu purtare de grijă pentru dânsul.

Apoi Dumnezeu porneşte cu sfântul Petre, şi cât ici, cât cole, ajung pe Ivan, care o ducea tot într-un cântec, de parcă era toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cânţi, cânţi, nu te-ncurci.

— Mulţămesc dumneavoastră, zise Ivan, tresărind. Dar de unde ştii aşa de bine că mă cheamă Ivan?

— D-apăi dacă n-oi şti eu, cine altul are să ştie? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine eşti tu, zise Ivan cam zborşit, de te lauzi că ştii toate?

— Eu sunt cerşitorul pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Şi cine dă săracilor, împrumută pe Dumnezeu, zice Scriptura. Na-ţi împrumutul înapoi, căci noi nu avem trebuinţă de bani. Ia, numai am vrut să dovedesc lui Petre cât eşti tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sunt Dumnezeu, şi pot să-ţi dau

orice-i cere de la mine, pentru că şi tu eşti om cu dreptate şi darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s-a dezmeţit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu şi a zis:

— Doamne, dacă tu eşti cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagosloveşte-mi turbinca asta, ca ori pe cine-oi vrea eu, să-l vâr într-însa; şi apoi să nu poată ieşi de aici fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci, zâmbind, blagoslovi turbinca după dorinţa lui Ivan, şi apoi zise:

— Ivane, când te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujeşti şi la poarta mea, că nu ţi-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecât, zise Ivan. Dar acum, deodată, mă duc să văd nu mi-a pica ceva la turbincă?

Şi zicând aceste, apucă peste câmpi de-a dreptul, spre nişte curţi mari, care de-abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Şi merge Ivan, şi merge, şi merge, până când pe însărate ajunge la curţile cele. Şi cum ajunge întră în ogradă, se înfăţoşază înaintea boierului şi cere găzduire. Boierul acela cică era cam zgârcit, dar văzând că Ivan este un om împărătesc, n-are ce să facă. Şi vrând-nevrând poronceşte unei slugi să-i deie lui Ivan ceva de mâncare, şi apoi să-l culce în nişte case nelocuite, unde culca pe toţi musafirii cari veneau aşa nitam-nisam. Sluga, ascultând poronca stăpânului, ia pe Ivan, îi dă ceva de mâncare şi apoi îl duce la locul hotărât, să se culce. „Las’ dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gândul său, după ce orândui cele de cuviinţă. Ştiu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care? Ori el pe draci, ori dracii pe dânsul.”

Căci trebuie să vă spun că boierul acela avea o păreche de case, mai deoparte, în care se zice că locuia *necuratul*. Şi tocmai acolo poronci să culce şi pe Ivan. Ivan însă habar n-avea de asta. El, cum a

intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, ş-a pus armele în rânduială, s-a închinat după obicei ş-apoi s-a tologit aşa îmbrăcat, cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punându-şi turbinca cu cele două carboave sub căpătâi, şi aşternându-se pe somn, căci de-abia îl ţineau picioarele de trudit ce era.

Dar poate, bietul, să se odihnească? Căci cum a stâns lumânarea, odată se trezeşte că-i smuceşte cineva perna de sub cap şi i-o aruncă cât colo! Ivan atunci, puind mâna pe sabie, se scoală răpede, aprinde lumânarea şi începe a căuta prin casă, în toate părţile, dar nu găseşte pe nimeni.

— Măi? Dar acest păcat? Ori casa asta nu-i curată, ori s-a cutremurat pământul, de mi-a sărit perna de sub cap şi eu umblu *bădădăind*[2] ca un nebun. Ce-or mai fi şi cutremurele ieste? zise Ivan, mai făcând câteva cruci până la pământ şi apoi iar se culcă.

Dar când să aţipească, deodată se aud prin casă o mulţime de glasuri, care de care mai uricioase; unele miorlăiau ca mâţa, altele *coviţau*[3] ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mornăiau ca ursul; mă rog, fel de fel de glasuri schimonosite se auzeau, de nu se mai ştia ce mama dracului să fie acolo. Ivan atunci se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apoi stăi dar! că are Chira socoteală, cum văd eu. Şi odată începe a striga puternic: *Paşol na turbinca, ciorti!*

Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni unul peste altul în turbincă, de parcă-i aducea vântul. Şi după ce întră ei cu toţii înlăuntru, Ivan începe a-i ghigosi muscăleşte. După aceea leagă turbinca strâns la gură, o pune sub cap, mai trântindu-le prin turbincă nişte ghionturi ruseşti, colea cum ştia el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dânşii şi,

[2] A bădădăi – a umbla în neştire

[3] A coviţa – a guiţa.

nemaifiind supărat de nimene, trage Ivan un somn de cele popeşti... Dar când pe aproape de cântători, Scaraoschi, căpitenia dracilor, văzând că parte din slugile lui se zăbăvesc, porneşte cu grăbire la locul ştiut, să le caute. Şi ajungând într-o clipă, se vâră, el ştie cum şi pe unde, în odaie la Ivan, şi-i şterge o palmă prin somn, cât ce poate. Ivan atunci sare ars, şi odată strigă:

— *Paşol na turbinca!*

Scaraoschi atunci întră şi el fără vorbă, şi se înghesuieşte peste ceilalţi dimoni, căci n-are încotro.

— Ei, las' că vă judec eu acuş, necuraţilor: voi scoate *incul*[4] din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v-aţi găsit de jucat? Am să vă muştruluiesc, de au să râdă şi cânii de voi!

Şi odată se îmbracă şi se înarmează Ivan cu toate ale lui, şi ieşind afară începe a face un tărăboi, de s-a sculat toată ograda în gura lui.

— Dar ce ai păţit, mă *pohonţule*[5], de te-ai sculat cu noaptea-n cap, şi faci aşa larmă? ziseră oamenii boierului, care dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să păţesc, zise Ivan dârz, ia! Am căptuşit nişte iepuroi, şi am de gând să-i jumulesc.

Boierul, în zgomotul ista, se scoală şi el şi întreabă:

— Ce vuiet e acolo prin ogradă?

— Ia, mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina rusului celuia. Dracul ştie ce are, cică a prins nişte iepuroi şi vrea să-i jumulească, să iertaţi dumneavoastră!

În vorbele aceste, numai iaca ce se înfăţoşază şi Ivan înaintea boierului cu turbinca plină de draci, care se zbăteau ca peştii în vârşă.

---

[4] Inc – poftă de râs, de joc.

[5] Pohonţ – nume dat ostaşului în vechea armată rusă.

— Iaca, gospodin, cu cine m-am vânjolit toată noaptea... dar încaltea ţi-am curăţit şi eu casa de draci, şi vi-i aduc plocon des-dimineaţă. Poronceşte să-mi aducă nişte *palce*[6], că am să-i bat la *stroi*[7], să pomenească ei cât or trăi, că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzând aceasta, pe de o parte l-a cuprins spaima, iară pe alta nu mai ştia ce să facă de bucurie: căci multe sărindare mai dăduse el până atunci pe la popi în toate părţile, ca să-i poată izgoni dracii de la casă, şi nici că fusese chip. Dar se vede că pân-acum le-a fost şi lor veleatul. Cu Ivan ş-au găsit popa!

— Bine, Ivane, zise boierul cu mulţămire. Să-ţi aducă palce câte vrei, şi fă-ţi datoria cum ştii, c-apoi om oi fi şi eu, *helbet*[8]!

În sfârşit, nu trece mult la mijloc, iaca se pomeneşte Ivan cu un car plin de palce cum îi plăcea lui. Le ia el şi le leagă la un loc, tot câte două-trei, după cum îşi ştia meşteşugul.

Dar până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu şagă! Atunci Ivan dezleagă turbinca în faţa tuturor, numai cât poate să încapă mâna, şi luând câte pe un drăcuşor de corniţe, mi ţi-l ardea cu palcele de-i crăpa pielea. Şi după ce-l răfuia bine, îi da drumul cu tocmală să nu mai vie pe acolo altă dată.

— N-oi mai veni, Ivane, câte zilişoare oi avea eu, zicea Ucigă-l-crucea, cuprins de usturime, şi se tot ducea împuşcat, iară oamenii ce priveau, şi mai ales băieţii, leşinau de râs.

Dar mai la urma urmelor, Ivan scoate de barbă şi pe Scaraoschi şi-i trage un frecuş de cele moschiceşti, de-i fugea sufletul.

---

[6] Palcă – nuia subţire.
[7] Stroi – rând.
[8] Helbet – las’ pe mine.

— Poftim! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi. Să te înveţi tu de altă dată a mai bântui oamenii, Sarsailă spurcat ce eşti!

Şi apoi dându-i drumul, na! fuge şi Scaraoschi după ceilalţi ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boierul, cuprinzându-l pe Ivan în braţe şi sărutându-l. De acum rămâi la mine, Ivane; şi, pentru că mi-ai curăţit casa de draci, am să te ţin ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor.

Şi zicând aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la şold, îşi ie raniţa în spate şi puşca de-a umăr, şi pornind se tot duce înainte la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulile în mână, îi urau drum bun, oriîncotro s-a întoarce.

— Călătorie sprâncenată, zise boierul. De rămâneai, îmi erai ca un frate; iară de nu, îmi eşti ca doi.

Mi se pare mie că şi boierul, cât era de boier, luase frica turbincăi, de nu-i păru aşa de rău după Ivan, care-i făcuse atâta bine.

Ivan însă nici nu se gândea la asta; el îşi căuta acum de drum, întrebând din om în om unde şede Dumnezeu. Dar toţi pe câţi îi întreba dădeau din umere, neştiind ce să răspundă la aşa întrebare ciudată.

— Numai sfântul Neculai trebuie să ştie asta, zise Ivan scoţând o iconiţă din sân şi sărutând-o pe dos şi pe faţă.

Şi atunci, ca prin minune, se şi trezeşte Ivan la poarta raiului! Şi nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât ce putea. Atunci sfântul Petre întreabă dinlăuntru:

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine eu?

— Eu, Ivan.
— Şi ce vrei?
— Tabacioc este?
— Nu-i.
— Votchi este?
— Nu-i.
— Femei sunt?
— Ba.
— Lăutari sunt?
— Nu-s, Ivane, ce mă tot cihăieşti de cap?
— Dar unde se găsesc de aceste?
— La iad, Ivane, nu aici.
— Măi! dar ce sărăcie lucie pe aici pe la rai, zise Ivan şi, nemailungind vorba, îndată şi porneşte la iad.

Şi, el ştie pe unde cotigeşte, că nu umblă tocmai mult şi numai iaca ce dă şi de poarta iadului. Şi atunci odată începe a bate în poartă, strigând:
— Ei! Tabacioc este?
— Este, răspunse cineva dinlăuntru.
— Votchi este?
— Este.
— Femei sunt?
— Dar cum să nu fie?
— Lăutari sunt?
— Ho, ho! câţi pofteşti!
— A! Haraşo, haraşo! Aici e de mine! Deschideţi iute, zise Ivan, tropăind şi frecându-şi mânile.

Dracul de la poartă, gândind că e vreun muştereu vechi de-al lor, deschide. Şi atunci numai iaca ce se trezeşte pe neaşteptate cu Ivan Turbinca!

— Vai de noi şi de noi! ziseră atunci dracii, scărmănându-se de cap în toate părţile. Aşa-i c-am păţit-o?

Ivan însă poronceşte să-i aducă mai degrabă votchi, tabacioc, lăutari şi femei frumoase, că are gust să facă un *guleai*[9].

[9] Guleai – petrecere

Se uită dracii unii la alţii şi, văzând că nu-i chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce care dincotro rachiu, tiutiun, lăutari şi tot ce-i poftea lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părţile, iute ca prâsnelul, şi-i întrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă, ca de nu ştiu ce, poate mai rău decât de sfânta cruce.De la o vreme se chefăluieşte Ivan cumsecade, şi unde nu începe a chiui prin iad şi a juca *horodinca* şi *cazacinca* luând şi pe draci, şi pe drăcoaice la joc, cu nepus în masă; şi în vârtejul cela, răsturna tărăbi şi toate cele în toate părţile, de-ţi venea să te strici de râs de iznoavele lui Ivan. Amu, ce să facă dracii ca să-l urnească de acolo? Gândesc ei, se sucesc ei, se frământă ei cu mintea fel şi chip, dar nici unuia nu-i vine-n cap ce să facă. Talpa-iadului însă, mai ajunsă de cap decât toţi dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru, de n-aş fi eu aici, aţi păţi voi şi mai rău decât aşa. Aduceţi-mi degrabă o putină, o piele de câne şi două beţe, să fac o jucărică cum ştiu eu, şi acuş vi-l mătur de aici.

Şi atunci îndată i se aduc cele cerute, şi tălpoiul face iute o darabană; şi apoi furişându-se de Ivan, iese cu dânsa afară şi începe a bate ca de război: br… br…

Ivan atunci îşi vine în simţire, şi *într-un buc*[10] iese afară cu puşca la umăr, să vadă ce este. Talpa-iadului atunci face ţuşti! înlăuntru, şi dracii tronc! închid poarta după Ivan, şi puind zăvoarele bine, bucuria lor că au scăpat de turbincă. Bate el Ivan în poartă cât ce poate, se *răcăduieşte*[11] el cu puşca, dar au prins ei acum dracii la minte.

— Ei, las', cornoraţilor! De mi-aţi mai pica vrodată în mână, turbinca are să vă ştie de ştire.

Dracii însă nu răspundeau nimica dinlăuntru.

---

[10] Într-un buc – într-o clipă.

[11] A se răcădui – a se repede la cineva, ameninţându-l.

Văzând Ivan că porţile iadului sunt ferecate în toate părţile şi că dracii n-au de gând să-i deschidă, se lehămeteşte el acum şi de lăutari, şi de tabacioc, şi de votchi, şi de tot, şi porneşte iar la rai, să slujească pe Dumnezeu. Şi cum ajunge la poarta raiului, dinafară, se şi pune acolo de strajă, şi stă neadormit zi şi noapte, tot întru una, fără să se clintească din loc. Şi nu mult după aceasta, numai iaca ce vine şi Moartea şi vrea numaidecât să între la Dumnezeu ca să primească poronci. Ivan atunci îi pune şpaga în piept şi zice:

— *Ştoti vidma*, unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai poronci.

— Nu-i voie, zise Ivan. Las' că mă duc eu să-ţi aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebuie să mă duc eu.

Ivan atunci, văzând că Moartea dă chioară peste dânsul, se stropşeşte la ea, zicând:

— *Paşol vidma, na turbinca!*

Moartea atunci, neavând încotro, se bagă în turbincă, şi acuş icneşte, acuş suspină, de-ţi venea să-i plângi de milă. Iară Ivan leagă turbinca la gură cu nepăsare, ş-o anină într-un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfântul Petre atunci deschide, şi când colo se trezeşte cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume după crancalâcuri?

— M-am săturat şi m-am prea săturat, sfinte Petre.

— Ei, şi ce vrei acum?

— Ia, vreau să mă duc la Dumnezeu, să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te, nu ţi-i oprită calea. De-a puterea-a-hi, acum eşti de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-a dreptul înaintea lui Dumnezeu şi zice:

— Doamne, nu ştiu dacă ai la ştiinţă ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Şi acum vine Moartea şi întreabă ce mai poronciţi!

— Spune-i, Ivane, din partea mea, că poroncesc să moară trei ani de zile, de-a rândul, numai oameni bătrâni, aşa ca tine... zise Dumnezeu, zâmbind cu bunătate.

— Bine, Doamne, zise Ivan, uitându-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun, cum ai poroncit.

Şi ducându-se el, scoate Moartea de la închisoare şi-i zice:

— Dumnezeu a poroncit ca să mănânci trei ani de zile de-a rândul numai pădure bătrână; de cea tânără să nu te atingi! Înţeles-ai? Hai, porneşte şi-ţi fă datoria!

Moartea atunci porneşte prin codri, supărată ca vai de ea, şi începe a roade la copaci bătrâni, de-i pocneau fălcile.

Şi după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar porneşte la Dumnezeu, să primească poronci. Dar când ştia că are să deie peste Ivan, i se tăiau picioarele şi-o strângea în spate de frică.

— Turbinca! Afurisita de turbincă mă vâră în toate boalele, zicea Moartea, suspinând. Decât n-am încotro; trebuie să mă duc, zise oftând.

În sfârşit, merge ea, nu merge, şi de la o vreme ajunge la poarta raiului. Dar când colo, dă iar cu ochii de Ivan!

— Tot aici eşti, Ivane, tot?

— Ba bine că nu, zise Ivan, făcând stânga-mprejur şi puindu-se drept în calea Morţii. Dar unde gândeai să fiu, când asta mi-i slujba?

— Gândeam că te-i fi mai dus prin lume după *berbantlâncuri*[12] de-a tale.

[12] Berbantlâc – ştrengărie.

— Da’ că doar de lume am fugit; o ştiu eu cât e de dulce şi de amară, bat-o pustia s-o bată. Lui Ivan i-s roase urechile de dânsa. Dar ce-ai slăbit aşa, vidmă?

— De bunătăţile tale, Ivane! Acum cred că nu ţi-i mai face blăstăm cu mine, mi-i da drumul să întru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

— Da, cum nu; ia mai pune-ţi pofta la o parte, că doar nu piere lumea... Nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu!

— Dar ştii că te prea întreci cu şaga, Ivane?!

— Aşa ţi-i treaba? Încă mă iei la trei parale? *Paşol na turbinca, vidma!*

Moartea atunci se vârâ în turbincă, şi Ivan o pune la pastramă, zicând:

— *Şopârcai*[13] cu cine şopârcai, dar cu Ivan nu şopârcai.

Dumnezeu însă ştia de toate acestea, dar voia să mai facă pe cheful lui Ivan, nu tot pe a Morţii, căci multe bunătăţi mai făcuse şi ea în viaţa ei!

— Ia deschide, sfinte Petre, zise Ivan, bătând apoi la poartă.

Sfântul Petre deschide şi Ivan se duce iar de se înfăţoşază înaintea lui Dumnezeu şi zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai poronciţi? Şi să nu vă supăraţi, dar tare-i nestâmpărată şi avană, drept să vă spun; şede ca pe spini şi vrea numaidecât să-i daţi răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poroncesc să moară de acum înainte trei ani de zile, de-a rândul, numai oameni tineri, şi alţi trei ani de zile să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan, închinându-se până la pământ. Mă duc şi-i spun, cum ai poroncit...

Şi cum ajunge Ivan dinafară de poartă, scoate Moartea din turbincă şi-i zice:

[13] A şopârca – a purta cu vorba, a păcăli.

— Dumnezeu a poroncit ca de acu' înainte să mănânci trei ani de zile de-a rândul numai pădure tânără; şi alţi trei ani de zile numai vlăstări fragede, răchiţică, smicele, nuiele şi altele de sama acestora; de pădurea cea bătrână să nu te atingi, că-i poznă! Auzit-ai, vidmă? Hai, porneşte până te văd, şi-ţi fă datoria cu sfinţenie!

Moartea atunci, înghiţind noduri, porneşte prin dumbrăvi, lunci şi huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Şi de voie, de nevoie, începe când a roade copaci tineri, când a forfăca smicele şi nuiele de-i pârâiau măselele şi o dureau şalele şi grumazii, întinzându-se pe sus, la plopii cei înalţi, şi plecându-se atât pe la rădăcinile celor tufari, după mlădiţe fragede. Se *zămorea*[14] şi ea, sărmana, cum putea. În sfârşit, s-a chinuit Moartea aşa trei ani de zile de-a rândul, şi încă alţi trei ani, şi după ce i se împlinesc cei şase ani de osândă, iar porneşte la Dumnezeu, să vadă ce poronci i-a mai da. Nu-i vorbă, că ştia vidma ce o aştepta, dar ce era să facă?

— Turbinca, mânca-o-ar focul s-o mânânce, zicea Moartea, ducându-se la rai, ca şi cum ar fi mers la spânzurătoare. Nu ştiu ce să mai zic şi despre Dumnezeu, ca să nu greşesc. Pesemne c-a ajuns şi el în mintea copiilor, Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd şi pe Dumnezeu într-o zi, cât e de mare şi puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, macar pe sfântul Petrea. Numai atunci mi-ar crede ei mie.

Şi mergând ea tot bodrogănind vrute şi nevrute, ajunge la poarta raiului; şi când dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor şi zice oftând:

— Dar bine, Ivane, iar ai de gând să mă chinuieşti cu turbinca ceea a ta?

— Ba dac-aş avea mai multă putere, ţi-o spun drept că ţi-aş scoate ochii ca la dracul şi te-aş frige pe

[14] A zămorî – a duce viaţa de azi pe mâine.

frigare, zise Ivan cu ciudă, că din pricina ta s-a prăpădit atâta amar de lume, de la Adam şi până astăzi. *Paşol na turbinca, vidma!* Şi de acum nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină bătrână ce eşti! Tu şi cu talpa-iadului sunteţi potrivită păreche. Îmi vine să vă rup cu dinţii de bunişoare ce sunteţi. Am să te ţin la pastramă, hăt şi bine. De acum în turbincă au să-ţi putrezească ciolanele. Hă, hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună! Ivan parcă nici n-o vede, nici n-o aude. În sfârşit, trece ea aşa o bucată de vreme, cât a fi trecut, şi într-una din zile vine Dumnezeu la poartă, să vadă ce năzbutii mai face Ivan cu turbinca ceea.

— Ei, Ivane, ce mai direguieşti? Moartea n-a mai venit pe aici?

Ivan atunci lasă capul în jos şi, tăcând, începe a face feţe-feţe. Iară Moartea răspunde înăduşit din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală; m-ai lăsat de râsul unui şui ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu atunci dezleagă turbinca, dă drumul Morţii şi zice lui Ivan:

— Ei, Ivane, destul de acum; ţi-ai trăit traiul şi ţi-ai mâncat malaiul. De milostiv, milostiv eşti; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă; dar de la o vreme încoace, cam de pe când ţi-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu ştiu cum. Cu dracii de la boierul cela ai făcut hara-para. La iad ai tras un guleai, de ţi s-a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat până acum de ţi-ai făcut mendrele cum ai vrut, n-ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De acum ţi-a venit şi ţie rândul să mori, n-am ce-ţi face. Trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, căci şi Moartea are socoteala ei: nu-i lăsată numai aşa degeaba, cum crezi tu.

Ivan atunci, văzând că s-au trecut de şagă, se pune în genunchi dinaintea lui Dumnezeu şi-l roagă cu lacrămi, zicând:

— Doamne! Rogu-te, să fiu îngăduit macar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla cu mâna mea asta slăbănoagă, şi să mă aşez singurel într-însa. Şi după aceste, facă Moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine că mi s-a strâns funia la par; încep a slăbi văzând cu ochii.

Dumnezeu îi învoieşte cererea aceasta şi apoi, luându-i turbinca din stăpânire, îl dă pe sama vidmei, ca după trei zile să-i ieie sufletul!

Ivan acum rămâind singur, supărat ca vai de el, pe de-o parte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s-a pus pe gânduri:

„Mă rog, ia să stau şi să-mi fac socoteală, cu ce m-am ales eu, cât am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gândul său. În oaste am fost numai de zbucium: hăis haram, cea haram! De atunci încoace am umblat ia aşa, teleleu Tanasă. M-am dus la rai, de la rai la iad, şi de la iad iar la rai. Şi tocmai acum la dică, n-am nici o mângâiere. Rai mi-a trebuit mie la vremea asta? Ia aşa păţeşti dacă te strici cu dracul; aici, la sărăcăciosul ist de rai, vorba ceea: Fală goală, traistă uşoară; şezi cu banii în pungă şi duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decât asta, nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-s, guleai nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, şi te-a... aai dus, Ivane, de pe faţa pământului! Oare nu-i de făcut vreo şmichirie, până mai este încă vreme?”

În sfârşit, mai stă el Ivan oleacă aşa, cu fruntea răzămată pe mână, şi-i şi trăsneşte în gând una:

„Taci, că i-am dat de meşteşug! Încaltea ce a fi, a fi, dar degeaba n-are să fie. Văd eu bine că tot de una mi-i acum”.

Şi odată se duce Ivan răpede cu cele două carboave, el ştie unde, şi cumpără unelte de teslărie,

două *lătunoi*[15] groase, patru balamale, câteva piroane, două belciuge şi un lăcătoi zdravăn, şi se aruncă de-şi face el singur o drăguţă de raclă, să poată şedea şi împăratul într-însa.

— Iaca, Ivane, şi casa de veci, zise el. Trei coţi de pământ, atâta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n-apucă Ivan a sfârşi bine vorba din urmă, şi numai iaca se şi trezeşte cu Moartea în spate:

— Ei, Ivane, gata eşti?

— Gata, răspunse el, zâmbind.

— Dacă eşti gata, hai! Aşază-te mai răpede în raclă că n-am vreme de pierdut. Poate mă mai aşteaptă şi alţii să le dau răvaş de drum.

Ivan atunci se pune în raclă cu faţa în jos.

— Nu aşa, Ivane, zise Moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebuie să şadă mortul.

Ivan se pune într-o *râlă*[16] şi lasă picioarele spânzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba, mult ai să mă ţii? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan atunci se întoarce iar cu faţa-n jos, cu capul bălălău într-o parte şi iar cu picioarele afară.

— Ă... ra... ca de mine şi de mine! Dar nici atâta lucru nu ştii? Se vede că numai de blăstămăţii ai fost bun în lumea asta. Ia fugi de acolo, să-ţi arăt eu, nebunule ce eşti!

Ivan atunci iese din raclă şi stă în picioare umilit. Iară Moartea, având bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune-n raclă cu faţa-n sus, cu picioarele întinse, cu mâinile pe piept şi cu ochii închişi, zicând:

— Iaca aşa, Ivane, să te aşezi.

---

[15] Lătunoi – scânduri.

[16] Se pune într-o râlă – se pune într-o rână.

Ivan atunci nu pierde vremea, şi face tranc! Capacul deasupra, încuie lacata şi, cu toată rugămintea Morţii, umflă racla în spate şi se duce de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicând:

— Na! că ţi-am făcut *coneţul*[17]. De acum du-te pe apa sâmbetei. Şi să ieşi din raclă când te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca, din pricina ta, dar încaltea ţi-am făcut-o bună şi eu.

— Ei, ei, Doamne, zise apostolul Petru, vezi de ce s-a apucat Ivan al sfinţiei tale?

Dumnezeu atunci, văzând până unde merge îndrăzneala lui Ivan, a început a se cam lua şi el pe gânduri de năzdrăvăniile lui! Şi aşa, a zis Dumnezeu să se desfacă săcriul acolo unde era, şi să iasă Moartea la liman, ca să-şi răzbune şi ea acum pe Ivan. Şi îndată s-a făcut aşa, şi când nici nu visa Ivan că are să mai deie vreodată ochi cu Moartea, numai iaca ce se trezeşte cu dânsa faţă-n faţă, zicându-i:

— Dar bine, Ivane, aşa ni-a fost vorba?

Ivan atunci a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvânt măcar.

— Încă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea şi bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovârşească fărădelegile şi îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrăşit din lumea asta şi ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ţi întra Dumnezeu în voie, mai mult decât însuşi fiului său. Să ştii, Ivane, că de acum înainte ai să fii bucuros să mori şi ai să te târâi în brânci după mine, rugându-mă să-ţi ieu sufletul, dar eu am să mă fac că te-am uitat, şi am să te las să trăieşti cât zidul Goliei şi Cetatea Neamţului, ca să vezi tu cât e de nesuferită viaţa la aşa de adânci bătrâneţe!

Şi l-a lăsat Moartea de izbelişte să trăiască:

Cât e lumea şi pământul

[17] Coneţ – sfârşit (în limba rusă).

Pe cuptior nu bate vântul.

Şi aşa, văzând Ivan că nu mai moare, zise în sine:

„Oare nu cumva de acum mi-oi da cu paru-n cap de răul vidmei? Ba, zău, nici nu gândesc. Deie-şi ea, dacă vrea”.

Şi cică, atunci, unde nu s-a apucat şi el, în ciuda Morţii, de tras la mahorcă şi de chilit la ţuică şi holercă, de parc-o mistuia focul.

— Guleai peste guleai, Ivane, căci altfel înnebuneşti de urât, zicea el.

Dă, ce era să facă bietul om, când Moartea-i chioară şi nu-l vede?...

Şi aşa a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate. Şi poate că şi acum a mai fi trăind, dacă n-a fi murit.

PETRE ISPIRESCU

Ileana Simziana

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ etc.

A fost odată un împărat. Acel împărat mare şi puternic bătuse pe toţi împăraţii de primprejurul lui şi-i supusese, încât îşi întinsese hotarele împărăţiei sale pe unde a înţărcat dracul copiii, şi toţi împăraţii cei bătuţi erau îndatoraţi a-i da câte un fiu d-ai săi ca să-i slujească câte zece ani.

La marginea împărăţiei lui mai era un alt împărat carele, cât a fost tânăr, nu se lăsase să-l bată; când cădea câte un pârjol asupra ţării sale, el se făcea luntre şi punte şi-şi scăpa ţara de nevoie; iară după ce ajunse la bătrâneţe, se supusese şi el împăratului celui mare şi tare, fiindcă n-avea încotro. El nu ştia cum să facă, cum să dreagă, ca să împlinească voia acelui împărat de a-i trimite pe unul din fiii săi, ca să-i slujească: fiindcă n-avea băieţi, ci numai trei fete.

Dintr-aceasta el sta pe gânduri. Grija lui cea mare era ca să nu crează acel împărat că el este *zăcaş*[18] şi se îndărătniceşte a-i trimite vreun fiu, din care pricină să vină să-i ia împărăţia, iară el cu fetele lui să moară în *ticăloşie*[19], în sărăcie şi ruşine.

Văzând fetele pe tată-său tot supărat, se luaseră şi ele de gânduri, şi nu ştiau ce voie să-i facă, ca să-l mai înveselească. Dacă văzură şi văzură că nimic nu-i este pe plac, fata cea mai mare îşi luă inima în dinţi şi-l întrebă într-o zi la masă, că de ce este supărat:

— Au purtarea noastră nu-ţi place? zise ea. Au supuşii măriei tale sunt răi şi arţăgoşi de-ţi pricinuieşte atâta mâhnire? Spune şi nouă, tată, cine

[18] Zăcaş – duşmănos, răzbunător.
[19] Ticăloşie – stare jalnică, mizerie.

este vipera aceea care nu-ţi dă pace şi-ţi otrăveşte bătrâneţele, şi ne făgăduim chiar a ne jertfi dacă aceasta va putea să-ţi aline oarecum mâhnirile: căci numai tu, tată, eşti mângâierea noastră, după cum prea bine ştii; iară noi niciodată n-am ieşit din cuvântul tău.

— De asta, aşa este; n-am a mă plânge de nimic. Nu mi-aţi călcat porunca niciodată. Dară voi, dragele mele, nu puteţi să-mi alinaţi durerea care-mi pătrunde sufletul. Voi sunteţi fete, şi numai un băiat m-ar scoate din nevoia în care mă aflu.

— Eu nu înţeleg, zise fata cea mare, de ce ascunzi de noi izvorul mâhnirilor tale, tată; spune, că eu, iată, sunt gata a-mi da viaţa pentru tine.

— Ce să ştiţi voi face, dragele mele! De când sunteţi pe lumea asta albă, voi aţi îmblat cu furca, cu acul, cu războiul: ştiţi toarce, coase, ţese. Numai un viteaz mă poate mântui, care să ştie să răsucească buzduganul, să mânuiască sabia cu vârtute şi să călărească ca un zmeu-paraleu.

— Oricum, tată, spune-ne şi nouă, că doară nu s-o face gaură în cer, dacă vom şti şi noi ce lucru te amăraşte.

Dacă văzu împăratul că-l înteţesc fetele cu rugăciunile, zise:

— Iată, copilele mele, de ce sunt tot trist. Voi ştiţi că nimeni nu s-a putut atinge de împărăţia mea, cât am fost tânăr, fără *să-şi capete alageaua*[20] şi fără să se ducă ruşinat de unde a venit. Acum pârdalnicele de bătrâneţe mi-au secat toată vârtutea; braţul meu e slăbănogit, nu mai poate să învârtească paloşul de să se cutremure vrăjmaşul. Şoimuleanul meu, pentru care p-aci, p-aci era să-mi pierz viaţa până l-am dobândit, a îmbătrânit şi el: este un răpciugos: abia îşi târâie şi el viaţa de azi pe mâine. Altădată abia mă arătam înaintea vrăjmaşului şi, să te ţii, pârleo! Îi

[20] A-şi căpăta alageaua – a o păţi, a da de belea.

sfârâia călcâile dinaintea feţii mele; dară azi, ce să vă mai spui? Voi ştiţi că m-am supus celui mai mare şi mai tare împărat de pe faţa pământului. Însă la dânsul este obiceiul ca toţi supuşii împărăţiei să-i trămită câte un fiu, să-i slujească zece ani, şi eu vă am numai pe voi.

— Mă duc eu, tată, zise fata cea mare, şi mă voi sili din toate puterile mele să te mulţumesc.

— Mă tem să nu te întorci fără nici o ispravă. Cine ştie ce încurcătură vei face p-acolo, de să nu-i mai dea nimeni de căpătâi, cât hău'!

— Tot ce ştiu, tată, şi mă făgăduiesc, este că nu te-oi da de ruşine.

— Dacă este aşa, pregăteşte-te şi te du.

Când auzi fata că tată-său îi dă voie să meargă, nu mai putea de bucurie. Punea la cale tot pentru drum; şi se întorcea numai într-un călcâi, când poruncea şi aşeza lucrurile de călătorie. Îşi alese calul cel mai de frunte din grajdurile împărăteşti, hainele cele mai mândre şi mai bogate şi merinde ca să-i ajungă un an de zile.

După ce tată-său o văzu gata de plecare, îi dete poveţele părinteşti de cum să se poarte, cum să facă ca să nu se descopere că e fată. O învăţă tot ce trebuia să ştie un viteaz care mergea la o aşa slujbă înaltă, şi cum să se ferească de bârfeli şi clevete, ca să nu fie urâtă şi nebăgată în seamă de ceilalţi fii de împărat.

Apoi îi zise:

— Pasă cu Dumnezeu, fiica mea, şi adu-ţi aminte de învăţăturile mele.

Fata ieşi din curte ca fulgerul; n-o mai ţinea pământul de bucurie; într-o clipă nu se mai văzu. Şi dacă n-ar fi stat mai încolo să-şi aştepte boierii şi carăle cu merinde, acestea s-ar fi pierdut, fiindcă nu puteau să se ţină după dânsa.

Împăratul îi ieşi pe de altă parte înainte, mai la marginea împărăţiei, fără să ştie ea; aşează îndată un pod de aramă, se făcu un lup şi se ascunse sub pod. Când era să treacă fie-sa, deodată ieşi de subt acel pod, cu dinţii rânjiţi şi clănţănind de te lua groaza; se uita drept la dânsa cu nişte ochi cari străluceau ca două făclii, şi se repezi la ea ca să o sfâşie. Fata, care îngheţase sângele în ea de frică, îşi pierduse cumpătul şi, dacă calul nu făcea o săritură la o parte, lupul înfigea ghearele într-însa; ea o luă la sănătoasa înapoi. Tată-său, care se întoarse înaintea ei, ieşi s-o întâmpine, şi-i zise:

— Nu-ţi spuneam eu, fata mea, că nu toate muştele fac miere?

— Aşa este, tată, dară eu n-am ştiut că, ducându-mă să slujesc unui împărat, am să mă lupt şi cu fiare sălbatice şi turbate.

— Dacă este aşa, zise împăratul, şezi acasă de-ţi vezi de fuse şi mosoare, şi Dumnezeu să aibă milă de mine, ca să nu mă lase a muri ruşinat.

Nu trecu mult şi se ceru şi fata cea mijlocie să se ducă şi dânsa; şi se lega că ea îşi va pune toate puterile cum să-şi sfârşească slujba ce lua asupră-şi.

După multe rugăciuni şi făgăduieli, se înduplecă tată-său şi o lăsă şi pe dânsa să se ducă; dară păţi şi ea ca soru-sa cea mare, şi întâmpinând-o tată-său, când se întorcea, îi zise:

— Ei, fata mea, nu ţi-am spus eu că nu se mănâncă tot ceea ce zboară?

— Adevărat este, tată, aşa mi-ai zis; dară prea era grozav acel lup. Unde deschisese o gură de să mă îmbuce dintr-o dată, şi unde se uita cu nişte ochi din cari parcă ieşeau nişte săgeţi de mă săgetau la inimă!

— Şezi acasă dară, îi răspunse împăratul, de vezi de coada măturei şi de zarzavaturile de la bucătărie.

Mai trecu ce mai trecu, şi iată că şi fata cea mică zise tatălui său, într-o zi, când şedeau la masă:

— Tată, lasă-mă şi pe mine să fac o cercare: lasă-mă, rogu-te, să mă duc şi eu să-mi încerc norocul.

— Deoarece surorile tale cele mai mari n-au putut-o scoate la căpătâi, mă mir cum îţi vine să vorbeşti de tine, care nu ştii nici cum se mănâncă mămăliga.

Şi se cerca în tot felul să-i taie pofta de plecare, dară în zadar.

— Pentru dragostea ta, tată, mai zise ea, voi face pe dracul în patru, numai să izbutesc; însă dacă Dumnezeu îmi va sta împotrivă, mă voi întoarce iarăşi la tine, şi fără să mă ruşinez.

Se mai împotrivi tată-său, se mai codi; dară fie-sa îl birui cu rugăciunile. La urmă de tot, zise împăratul:

— Dacă este aşa, iată, îţi dau şi ţie voie, să vedem ce procopseală a să-mi faci. Ce-aş mai râde să te văz întorcându-te cu nasul în jos!

— Vei râde, tată, cum ai râs şi de surorile mele, fără cu toate astea să le scază cinstea.

Fata împăratului, dacă văzu că tată-său îi dete voie, se gândi mai întâi pe care din boierii cei bătrâni să ia de povăţuitor. Şi până una-alta, ea îşi aduse aminte de vitejiile tatălui său din tinereţe şi de calul său. Se duse deci la grajd ca să-şi aleagă şi ea un cal. Se uită la unul, se uită la altul, se uită la toţi caii din grajduri, şi de nici unul nu i se prindeau ochii, deşi erau armăsarii şi caii cei mai buni din toată împărăţia. În cele mai de pe urmă dete şi peste calul tatălui său din tinereţe, răpciugos, bubos şi zăcând pe coaste. Cum îl văzu, se uita la el cu milă şi parcă nu se îndura să se depărteze de dânsul. Calul, dacă văzu aşa, îi zise:

— Se vede că pentru iubirea ce ai către împăratul, stăpână, te uiţi aşa de galeş la mine. Ce pui de voinic era în tinereţele lui! Multe izbânzi am mai făcut noi amândoi. Dară de când a îmbătrânit, nici pe mine n-a mai încălecat altul. Şi dacă mă vezi aşa de

jigărit, este că n-are cine să mă hrănească ca el. Astăzi, uite, de m-ar îngriji cineva cum să-mi priiască mie, în zece zile m-aş face de nu m-aş da pe zece ca d-alde ăştia.

Atunci, fata zise:

— Şi cum trebuie să te îngrijească?

— Să mă spele în toate zilele cu apă neîncepută, să-mi dea orzul fiert în lapte dulce, ca să-l pot roade, şi pe fiecare zi o baniţă de jaratec.

— Când aş şti că-mi vei fi de ajutor să sfârşesc ce am pus de gând, mai-mai că aş face aşa precum zici tu!

— Stăpână, zise calul, fă cercarea asta şi nu te vei căi.

Calul era năzdrăvan.

Fata împăratului îngriji de cal tocmai precum îi zise el.

La a zecea zi, unde se scutură odată calul, şi se făcu frumos, gras ca un pepene şi sprinten ca o căprioară.

Apoi, uitându-se vesel la fata împăratului, zise:

— Să-ţi dea Dumnezeu noroc şi izbândă, stăpâna mea, că m-ai îngrijit şi m-ai făcut să mai fiu o dată pe lume cum doream. Spune-mi tu care este păsul tău, şi porunceşte-mi ce trebuie să fac.

— Eu voi să merg la împăratul cel mare şi tare, vecinul nostru, ca să-i slujesc, şi-mi trebuie pe cineva care să mă povăţuiască. Spune-mi pe care din boieri să aleg?

— Dacă vei merge cu mine, îi zise calul, habar să n-ai; nu-ţi trebuie pe nimeni. Te voi sluji, cum am slujit şi pe tată-tău. Numai să m-asculţi.

— Dacă este aşa, de azi în trei zile plecăm.

— Şi chiar acum, dacă porunceşti, îi răspunse calul.

Fata împăratului, cum auzi aceasta, puse toate alea la cale pentru drum. Îşi luă nişte haine curate,

dară fără podoabe, niţele merinde şi ceva bani de cheltuială, încălecă calul şi, venind înaintea tatălui său, îi zise:

— Rămâi cu Dumnezeu, tată, şi să te găsesc sănătos!

— Cale bună, fata mea, îi zise tată-său. Toate ca toate, numai poveţele ce ţi-am dat să nu le uiţi niciodată.

După ce se făgădui că aşa va face, fata porni.

Ca şi la celelalte fete, tată-său dete pe altă parte şi-i ieşi înainte, aşează iarăşi podul de aramă şi o aştepta acolo.

Pe drum, calul spuse fetei cu ce tertipuri îmblă tată-său să-i încerce bărbăţia, şi o povăţui ce să facă ca să scape cu faţa curată. Ajungând la pod, unde se năpusti asupra ei un lup cu nişte ochi turburaţi şi zgâiţi de băga fiori în oase, cu o gură mare şi cu o limbă ca de dihanie turbată, cu colţii rânjiţi şi clănţănind de pare că nu mâncase de o lună de zile; şi când să înfigă ghearele sale cele sfâşiitoare, fata dete călcâie calului, şi unde se răpezi asupra lupului cu paloşul în mână de să-l facă mici fărâmi şi, dacă nu se da în laturi lupul, în două îl făcea cu paloşul; căci ea nu glumea, fiindcă-şi pusese credinţa şi dorea ca, vrând-nevrând, să împlinească slujba ce şi-o luase asupră.

Ea trecu podul mândră ca un voinic. Tată-său se miră de vitejia ei şi, dând pe de altă parte, ieşi mult înaintea ei, aşează un pod de argint, se făcu un leu şi acolo o aştepta.

Calul spuse fetei peste ce o să dea şi o învăţă cum să facă să scape şi de astă ispită. Cum ajunse fata la podul de argint, unde îi ieşi leul înainte cu gura căscată, de să o îmbuce cu cal cu tot, cu nişte colţi ca cei de fildeş şi cu nişte gheare ca secerile şi răcnea de se cutremurau codrii, şi câmpiele vuiau de-ţi lua

auzul. Numai uitându-se cineva la capul lui cel cât baniţa şi la coama aia ce sta rădicată în sus şi zbârlită, ar fi îngheţat de frică.

Dară fata împăratului, îmbărbătată de cal, se năpusti odată într-însul cu sabia goală în mână, încât dacă nu fugea leul sub pod, în patru îl făcea. Atunci trecu podul, mulţumind lui Dumnezeu şi neştiind ce o mai aştepta.

Fata împăratului, care nu ieşise din casă de când o făcuse mă-sa, se mira şi sta în loc uimită, văzând frumuseţile câmpului. Aci îi venea să descalece, ca să adune câte un mănunchi de flori din mulţimea aia ce acoperea văile şi dealurile, flori de cari nu mai văzuse ea; aci îi venea să se dea la umbră sub câte un copaci nalt şi stufos, în care miile de paseri cântau fel de fel de cântece, aşa de duioase, de erau în stare să te adoarmă; şi aci în urmă să se ducă la câte un şipot de apă limpede ca lacrima ce izvora din câte un colţ de piatră din coastele dealurilor; susurul acestor izvoare o făcea să se uite galeş la ele şi-i plăcea să le vază curgerea lor cea şerpuită ce aluneca pe pământ, încungiurate de mulţime de floricele şi verdeaţă de primăvară. Dară la toate astea calul o îmbărbăta şi-i da ghes să meargă înainte şi să-şi cate de drum. El îi spunea că voinicii nu se uită la d-alde astea, decât după ce duc trebile la capăt bun. Îi mai spuse că are să mai dea de o cursă pe care i-o întindea tată-său, şi o şi învăţă cum să facă să iasă şi de astă dată biruitoare.

Fata asculta cu toate urechile şi făcu precum o învăţă calul, fiindcă văzu ea că toate învăţăturile lui îi iese în de bine, şi din cuvântul lui nu se abătea.

Tată-său, ca şi de la rând, dete pe de altă parte şi-i ieşi înainte, aşează un pod de aur, se făcu un balaur mare cu douăsprezece capete şi se ascunse sub acel pod.

Când fu ca să treacă fata pe acolo, unde îi ieşi înainte balaurul plesnind din coadă şi încolăcindu-se; din gurile lui ieşea văpaie de foc, şi limbile îi jucau ca nişte săgeţi arzătoare; cum îl văzu fata că este aşa de grozav, nişte răcori o apucară şi i se făcu părul măciucă de frică. Calul, dacă simţi că fata se pierde cu firea, o îmbărbătă iarăşi şi-i aduse aminte ce o învăţase să facă; iară fata împăratului, după ce mai prinse niţică inimă, strânse frâul calului cu mâna stângă, îi dete călcâie şi, cu paloşul în dreapta, se repezi asupra acelui balaur.

Un ceas ţinu lupta. Calul o potrivea cum să vină tot cam la o parte ca să-i reteze vreun cap; dară vrăjmaşul se păzea şi el destul de bine. În cele mai de pe urmă, izbuti fata să rănească pe balaur. Atunci, dându-se el de trei ori peste cap, se făcu om.

Fetei nu-i venea să crează ochilor când văzu pe tată-său înaintea ei; iară el, luând-o în braţe şi sărutând-o pe frunte, îi zise:

— Văz că tu eşti voinică, fata mea, şi bine ai făcut de ţi-ai luat calul ăsta, căci fără dânsul te-ai fi întors şi tu ca şi surorile tale. Am bună nădejde să isprăveşti cu bine slujba, cu care te-ai însărcinat de bunăvoie. Numai adu-ţi aminte de poveţele mele şi să nu ieşi din cuvântul calului ce ţi-ai ales. Să ne vedem sănătoşi!

— Să te audă Dumnezeu, tată, îi răspunse fata, şi să te găsesc sănătos.

Apoi, sărutând mâna tatălui său, se despărţiră. După ce merse cale lungă, depărtată, ajunse la nişte munţi mari şi înalţi. Între munţi întâlni doi zmei ce se luptau de nouă ani şi nu puteau să se dovedească unul pe altul. Lupta era pe moarte, ori pe viaţă. Cum o văzură ei, crezând că este un voinic, unul îi zise:

— Făt-frumos, Făt-frumos, vino de taie pe ăst duşman al meu, că ţi-oi cădea şi eu vreodată bun la ceva.

Iar cellalt zise şi el:

— Făt-frumos, Făt-frumos, vino de mă scapă pe mine de idolul ăsta de vrăjmaş, şi-ţi voi da un telegar fără splină, care se numeşte Galben-de-soare.

Fata întrebă pe cal, pe care din amândoi să scape; iară calul îi zise să scape pe cel ce-i făgăduise să-i dea pe Galben-de-soare, că este un cal mai harnic decât dânsul, fiindu-i frate mai tânăr. Atunci unde se repezi fata la zmeul cellalt cu paloşul şi, dintr-o lovitură, îl făcu în două bucăţi!

Zmeul, dacă se văzu scăpat, îmbrăţişă pe mântuitorul său şi-i mulţumi, apoi merseră acasă la dânsul ca să dea lui Făt-frumos pe Galben-de-soare, după cum se făgăduise. Muma zmeului nu mai putea de bucurie când văzu pe fiu-său teafăr şi nu mai ştia ce să facă ca să mulţumească lui Făt-frumos că-i scăpase copilul de la moarte.

Fata împăratului arătă dorinţa ce are de a se odihni de osteneala drumului ce făcuse. Îi dară o cămară şi o lăsară singură. Ea, prefăcându-se că voieşte să îngrijească de cal, îl întrebă dacă are să i se întâmple ceva; şi calul îi spuse ce are să facă.

Muma zmeului pricepu că aci la mijloc se joacă vreo drăcie. Ea spuse fiului său că voinicul ce-l scăpase de primejdie trebuie să fie fată şi că o asemenea fată vitează ar fi numai bună să o ia el de soţie. Fiul său zicea că o dată cu capul nu putea el crede una ca asta, fiindcă nu se putea ca o mână femeiască să răsucească paloşul aşa de bine cum făcea Făt-frumos. Atunci muma zmeului zise că are să facă cercare. Pentru aceasta puse seara la capul fiecăruia din ei câte un mănunchi de flori: la care se vor veşteji florile, acela este bărbat, şi la care va rămânea verzi, este femeie.

Fata împăratului, după povaţa calului, s-a sculat peste noapte cam despre ziuă, când somnul este mai dulce, şi, pâş, pâş, în vârful degetelor, intră în cămara zmeului, îi puse mănunchiul său de flori, luă pe al lui

şi, punându-l la capul patului său, se culcă şi dormi dusă.

Dimineaţa, cum se sculă zmeoaica, se duse într-un suflet la fiul său şi văzu florile veştede. După ce se sculă şi fata împăratului, merse şi la dânsa şi, văzând că şi ale ei se veştejise, tot nu crezu că este voinic. Ea zicea fiului său că nu se putea să fie bărbat, fiindcă vorba îi curgea din gură ca mierea, boiul îi era aşa de gingaş, încât îţi venea să o bei într-o bărdăcuţă de apă, perişorul supţire şi stufos îi cădea pe umeri în unde, faţa-i are pe vino-ncoace; ochii ăia mari, frumoşi şi vioi de te bagă în boale, mănuşiţa aia micuţă şi picioruşul ca de zână, şi în sfârşit, totul nu putea să fie decât de fată, măcar că se ascundea sub ţoalele cele voiniceşti. Apoi hotărârâ să mai facă o încercare.

După ce-şi dară bună dimineaţa, după obicei, zmeul luă pe fată şi merseră în grădină. Aci, zmeul îi arătă toate felurile de flori ce avea, şi o îmbie şi pe dânsa să le miroase. Fata împăratului îşi aduse aminte de poveţele calului şi, cunoscând viclenia, zise, cam răstit, că de ce l-a adus în grădină de dimineaţă ca pe o femeie să-i laude florile cu nişte vorbe seci, pe când ar fi trebuit să meargă mai întâi la grajduri, să vază cum se îngrijeşte p-acolo de cai.

Auzind acestea, zmeul spuse mă-sei, dară ea nici acum nu putea să crează că este băiat. În cele mai de pe urmă, zmeoaica se vorbi cu fiul său să mai facă încă o-ncercare; zise fiului său să ducă pe Făt-frumos în cămara cu armele, să-l îmbie să-şi aleagă ceva de acolo şi, de va alege vreo armă din cele împodobite cu nestimate, să ştie de bună seamă că ea este fată.

După prânz, zmeul duse pe Făt-frumos în cămara cu armele. Aci erau rânduite cu meşteşug tot felul de arme: unele împodobite cu nestimate, altele numai aşa, fără podoabe. Fata împăratului, după ce se uită şi cercetă mai toate armele, îşi alese o sabie cam ruginită, dară cu fierul ce se încovoia de se făcea

covrig. Apoi spuse zmeului şi mumei sale că a doua zi vrea să plece.

Când auzi muma zmeului ce fel de armă îşi alese, se da de ceasul morţii că nu putea descoperi adevărul. Ea spuse fiului său că, deşi pare că este băiat, după apucăturile lui, dară este fată, şi încă de cele mai prefăcute.

Dacă văzu că n-are încotro, merseră la grajd şi-i deteră pe Galben-de-soare. Şi după ce-şi luă rămas bun, fata împăratului îşi căută de drum.

Încă pe cale fiind şi silind să ajungă, calul zise fetei:

— Stăpână, până acum m-ai ascultat la orice ţi-am spus, şi toate ţi-au mers bine. Ascultă-mă şi de astă dată şi nu vei greşi. Eu sunt bătrân de aci înainte; şi mi-e să nu poticnesc. Ia pe frate-meu Galben-de-soare şi fă călătoria mai departe cu el. Încrede-te lui cum te-ai încrezut în mine şi nu te vei căi. El este mult mai tânăr decât mine şi mai sprinten, şi te va învăţa ca şi mine ce să faci la vreme de nevoie.

— Este adevărat că am izbutit ori de câte ori te-am ascultat. Şi dacă n-aş şti cât ai fost de credincios tatălui meu, de astă dată nu te-aş asculta. Mă voi încrede însă fratelui tău ca şi ţie, după ce-mi va dovedi că-mi vrea binele.

— Încrede-te, stăpână, zise Galben-de-soare, căci voi fi mândru să încalece pe mine o vitează ca tine, şi apoi mă voi sili ca să nu simţi lipsa fratelui meu, fiindcă voi să-l scutesc şi pe dânsul, sărmanul, că e bătrân, de necazurile şi primejdiile călătoriei ce vrei să faci, pentru că, trebuie să ştii, peste multe nevoi ai să dai şi multe primejdii ai să întâlneşti. Dară cu vrerea lui Dumnezeu şi de mă vei asculta, pe toate ai să le biruieşti şi să le scoţi la capăt bun.

Fata împăratului încălecă apoi pe Galben-de-soare şi se despărţi de calul ei, lăcrimând. Merseră, merseră, cale lungă, depărtată, când fata împăratului

zări o cosiţă de aur. Opri calul şi-l întrebă dacă este bine să o ia, ori s-o lase locului. Calul îi răspunse: de o vei lua, te vei căi; de nu o vei lua, iarăşi te vei căi; dară mai bine este să o iei.

Fata o luă, o băgă în sân şi plecă înainte.

Trecură dealuri, trecură munţi şi văi, lăsară în urmă păduri dese şi verzi, câmpii cu flori de cari nu mai văzuse fata, izvoare cu ape limpezi şi reci, şi ajunseră la curtea împăratului celui mare şi tare.

Ceilalţi fii de împăraţi cari slujeau acolo îi ieşiră înainte şi o întâmpinară. Ei nu se puteau dezlipi de dânsa, căci şi vorba-i şi faţa îi erau cu lipici.

A doua zi se înfăţişă la împăratul şi spuse pentru ce a venit. Împăratul nu mai putea de bucurie că-i sosise aşa voinic chipeş şi drăgălaş. Îi plăceau prea mult răspunsurile ce primea la întrebările lui, se vedea cât de colo că vorbea cu înţelepciune şi supunere. Văzând împăratul un tânăr aşa de cuminte, prinse dragoste de el şi-l luă pe lângă dânsul.

Fata de împărat nu se putu împrieteni cu toţi ceilalţi fii de împăraţi, fiindcă cei mai mulţi erau năzuroşi, tembeli şi deşucheaţi; iară ei prinseră pizmă pe dânsa pentru aceasta; şi, pentru că văzuse că împăratul o lua în nume de bine, îi purtau sâmbetele.

Într-una din zile, ea îşi găti bucate singură şi şedea la masă, când doi din ceilalţi fii de împăraţi veniră să o vază. Şezură deci cu toţii şi mâncară. Atât de mult plăcură acestor fii de împăraţi bucatele, încât îşi lingeau şi degetele când mâncau. O lăudară pentru meşteşugul de a face bucatele şi ziseră că, de când sunt ei, nu mai mâncaseră aşa bucate bune.

Cum se întâlniră aceştia cu ceilalţi fii de împăraţi, le spuseră că au fost la masă la fiul de împărat venit de curând, că au mâncat cum nici împăratul nu mănâncă şi că bucatele au fost gătite de dânsul.

Atunci toţi fiii de împăraţi se alegară de dânsa să le gătească într-o zi ea bucatele. Şi iată că tocmai în ziua aceea bucătarii curţii se îmbătaseră, sau nu ştiu ce făcuseră, că nici focul nu era făcut pe vatră. Şi aşa, rugată fiind cu stăruinţă, se apucă şi ea de găti nişte bucate înfricoşate. Când le aduse pe masă la împăratul, acesta nu se putea sătura mâncând. Iară dacă chemă pe bucătar şi-i dete poruncă că tot astfel de bucate să-i gătească, el spuse cine a gătit în ziua aceea. Împăratul rămase pe gânduri.

Apoi veniră şi ceilalţi fii de împăraţi şi spuseră împăratului că fiul împăratului de curând venit s-ar fi lăudat, la un chef ce au făcut cu toţii, că ştie unde este *Ileana Simziana, cosiţă de aur, câmpul înverzeşte, florile-nfloreşte*, şi că are o cosiţă din cosiţa ei. Cum auzi împăratul aceasta, porunci să-l cheme şi îndată îi zise:

— Tu ai ştiut de Ileana Simziana şi mie nu mi-ai spus nimic, măcar că ţi-am arătat dragoste şi te-am cinstit mai mult decât pe ceilalţi.

După ce ceru şi văzu cosiţa de păr, îi zise:

— Poruncă împărătească să ştii că ai, să-mi aduci pe stăpâna acestei cosiţe; căci, de nu, unde-ţi stau talpele îţi va sta şi capul!

Biata fată de împărat se cercă să zică şi ea ceva, dară împăratul îi tăie cuvântul.

Apoi se duse de spuse calului cele ce se întâmplară.

Calul îi zise:

— Nu te speria, stăpână. Astă-noapte chiar frate-meu mi-a adus răspuns că pe stăpâna cosiţei a furat-o un zmeu; că ea nu voieşte nici în ruptul capului să-l iubească până nu-i va aduce herghelia ei de iepe; şi că zmeul îşi bate capul cum să-i împlinească dorinţa. Ea este acum în smârcurile mărilor. Du-te la împăratul şi cere să-ţi dea douăzeci de corăbii, şi ia marfă de cea mai frumoasă de pune într-însele.

Fata de împărat nu aşteptă să-i zică de două ori, şi se duse drept la împăratul.

— Să trăieşti, luminate împărate, şi să-ţi fie faţa cinstită. Am venit să-ţi spun că slujba cu care m-ai însărcinat o voi împlini-o, dacă-mi vei da douăzeci de corăbii şi bani ca să cumpăr marfa cea mai frumoasă şi mai scumpă ca să pun într-însele.

— Să se facă aşa precum zici tu, numai să-mi aduci pe Ileana Simziana, îi răspunse împăratul.

Cum se gătiră corăbiile, le încărcară cu marfă şi fata de împărat împreună cu Galben-de-soare intrară în cea mai frumoasă şi plecară. Nici vânturi, nici valurile mării nu putură să le stea împotrivă şi, după o călătorie de câteva săptămâni, ajunseră la smârcurile mărilor. Acolo stătură. Fata împăratului şi cu Galben-de-soare ieşiră la uscat şi îmbiau pe ţărmuri; însă când ieşiră, luară din corabie o păreche de conduri cusuţi numai cu fir şi împodobiţi cu pietre nestimate.

Tot îmblând pe aci, zăriră nişte palaturi cari se învârteau după soare, şi o luară într-acolo. În cale se întâlniră cu trei roabe de ale zmeului, cari păzeau pe Ileana Simziana. Cum văzură ele condurii, li se scurgeau ochii după dânşii; iară fata împăratului le spuse că este un neguţător care a rătăcit drumul pe mare.

Întorcându-se roabele, spuse doamnei lor cele ce văzură; iară ea zărise de pe fereastră pe neguţătorul; de cum îl ochi, începu să-i tâcâie inima, fără să ştie de ce.

Şi era bună bucuroasă de a putea să scape de zmeu, mai cu seamă că nu era atunci acolo, fiindcă-l trămisese ca să-i aducă herghelia ei cu iepele.

După ce ascultă cele ce-i spuse roabele, se duse la neguţător, care aştepta la poartă, ca să vază şi ea condurii; dară după ce auzi de la neguţător că are în corabie marfă şi mai scumpă şi mai frumoasă, se înduplecă de rugăciunile neguţătorului şi pofti să

meargă să-i vază marfa; ajungând la corabie şi tot alegând la marfă, nu băgase de seamă că lopătarii depărtaseră corabia de la uscat şi, dând Dumnezeu un vânt bun, corăbiile mergeau ca săgeata; când se pomeni în mijlocul mării, Ileana Simziana se prefăcu că-i pare rău şi prinse a certa pe neguţător că o înşelase, iară-n sufletul ei ruga pe Dumnezeu să-i ajute a scăpa de iasma de zmeu.

Ajunseră cu norocire la ţărm, când, ce să vezi! Drăcoaica de muma zmeului, cum auzi de la roabe că pe Ileana Simziana o furase un neguţător şi fugea cu dânsa cu corăbiile, se luă după ei; şi ajungând la ţărm, o văzură venind după dânşii ca o leoaică, cu o falcă în cer şi una în pământ şi aruncând văpaie din gura ei ca dintr-un cuptor.

Cum o văzu Ileana Simziana, înţelese că e zgripţuroaica de mumă a zmeului, spuse neguţătorului - cu care era călare pe Galben-de-soare - şi începu a plânge cu foc.

Fata împăratului întrebă pe Galben-de-soare ce să facă, că o dogoreşte văpaia ce iese din gura zmeoaicei, iară Galben-de-soare îi răspunse:

— Bagă mâna în urechea mea cea stângă, de scoate grezia ce este acolo şi o aruncă înapoi.

Aşa făcu fata împăratului. Apoi o luară iute la picior, pe când în urma lor se nălţă deodată un munte de piatră care atingea cerul.

Muma zmeului făcu ce făcu şi trecu muntele, căţărându-se din colţ în colţ, şi, să te ţii după dânşii! Văzând Ileana Simziana că iară era să-i ajungă, spuse neguţătorului; iară acesta, după ce se înţelese cu calul, scoase din urechea lui cea dreaptă o perie şi o aruncă înapoi. Îndată se făcu o pădure mare şi deasă, de nu putea să treacă prin ea nici pui de fiară. Muma zmeului roase din copaci, se agăţă de ramuri, sări din vârf în vârf, se strecură, şi tot după dânşii, alergând ca un vârtej. Dacă văzură că şi de astă dată îmblă să-i

ajungă, fata împăratului întrebă iară pe cal ce să facă, şi acesta îi zise să ia inelul de logodnă ce se află în degetul Ileanei Simzianei şi să-l arunce înapoi. Cum aruncă inelul, se făcu un zid de cremene până la cer.

Muma zmeului, dacă văzu că nu se poate urca pe dânsul şi să treacă dincolo, nici să roază din acest zid, nu mai putea de ciudă şi, cum era de cătrănită şi amărâtă, se urcă şi ajunse cu gura la gaura ce lăsase inelul să rămână, şi suflă văpaie din gura ei cea spurcată cale de trei ceasuri ca să-i ajungă şi să-i pârjolească, dară ei se aşezară jos la rădăcina zidului şi nu le păsa nimic de focul zmeoaicei.

Zmeoaica suflă ce suflă şi, dacă văzu că nu poate să-i prăpădească, nici să pună mâna pe dânşii, plesni fierea într-însa de necaz, căzu şi crăpă ca necuratul; iară ei aşteptară până să moară bine, apoi neguţătorul băgă degetul în gaura inelului, după cum îl învăţase Galben-de-soare, şi zidul pieri ca şi cum n-ar fi mai fost şi-i rămase inelul în deget.

După ce se uitară la stârvul zmeoaicei şi făcură haz de dânsul, îl lăsară corbilor şi porniră mai departe şi merseră şi merseră, până ce ajunseră la curtea împărătească.

Ajungând, se înfăţişă la împăratul; acesta priimi cu multă cinste pe Ileana Simziana. El nu mai putea de bucurie, şi se îndrăgosti de dânsa de cum o văzu. Iară Ileana Simziana se căina şi se întrista în sufletul ei că n-avea *trişte*[21]. Cum se poate - zicea ea - să ajungă pe mâinele unora şi altora, pe cari nu putea să-i vază de urâţi ce-i erau. Inima şi ochii ei era tot la Fătul-frumos care o scăpase din mâna zmeului.

Când însă o sili împăratul ca să se cunune cu el, ea îi zise:

— Luminate împărate, să-ţi stăpâneşti împărăţia cu norocire; dară eu nu mă pot mărita până nu mi s-o aduce herghelia de iepe, cu armăsarul ei cu tot.

[21] Trişte – noroc.

Auzind astfel împăratul, chemă îndată pe fata de împărat şi-i zise:

— Să te duci să-mi aduci herghelia de iepe, cu armăsarul ei cu tot, a iubitei mele; căci, de nu, unde-ţi stau picioarele, îţi va sta şi capul!

— Preamărite împărate! M-ai însărcinat cu o slujbă care abia am săvârşit-o, fiindu-mi capul în joc. Ai la curtea măriei tale atâţi viteji fii de împăraţi; şi fiindcă toţi te ţin de om drept şi cu frica lui Dumnezeu, eu socotesc că ar fi cu dreptul ca să dai la altul această slujbă. Ce mă ştiu eu face şi de unde să-ţi aduc eu herghelia ce-mi porunceşti?

— Nu ştiu eu. Din pământ, din iarbă verde, să te duci să-mi aduci herghelia, şi să nu îndrăzneşti a mai zice nici o vorbă măcar.

Atunci fata împăratului se închină şi ieşi. Ea se duse de spuse lui Galben-de-soare ceea ce i se poruncise. Iară calul îi răspunse:

— Du-te de caută nouă piei de bivol, să le cătrăneşti şi să le aşezi bine pe mine. Nu te teme, că, cu ajutorul lui Dumnezeu, vei scoate-o la căpătâi bun şi slujba cu care te-a împovărat împăratul. Dară trebuie să ştii că cu amar are să-i vină şi lui, la urma urmelor, pentru faptele sale.

Fata împăratului făcu precum îi zise calul şi porniră amândoi. După o cale lungă şi grea, ajunseră pe tărâmul unde păşteau iepele. Acolo se întâlni cu zmeul care furase pe Ileana Simziana, rătăcind ca un dezmetic şi neştiind cum să facă ca să aducă herghelia. Îi spuse că Ileana nu mai este a lui şi că mă-sa crăpase de necaz, pentru că nu putuse să-i scape de la răpitor pe iubita lui.

Auzind zmeul aceasta, se făcu foc şi pară de mânie, se turbură de necaz şi nu mai vedea înaintea ochilor. Apoi, după ce înţelese că are a face tocmai cu răpitorul iubitei sale, îşi pierdu cumpătul de supărare şi amărăciune; şi, răcnind ca un leu, se luă la luptă cu

fata împăratului, care îşi ţinea firea şi pe care o îmbărbăta calul. Pe fata împăratului o ferea calul de loviturile zmeului; căci, când vedea că rădică sabia să dea, odată se rădica mai sus decât zmeul, şi el da în vânt; iară când aducea fata paloşul, calul se lăsa răpede asupra calului zmeului şi ea da în carne vie. După ce se luptară de credeai că a să se scufunde pământul subt ei, nu ştiu cum îi veni bine fetei împăratului, aduse paloşul cam pieziş şi-i reteză capul. Apoi, lăsându-i stârvul ciorilor şi coţofenilor, se duseră până ajunseră la locul unde se afla herghelia.

Aci, calul zise fetei de împărat să se urce ea într-un pom ce era acolo, şi să privească la lupta lor. După ce se urcă fata în pom, necheză Galben-de-soare de trei ori şi toată herghelia de iepe se adună împrejurul lui. Apoi deodată se arătă şi armăsarul iepelor, plin de spume şi sforăind de mânie. Şi văzând pe Galben-de-soare în mijlocul iepelor, se răpezi la dânsul cu turbare şi se încinse o luptă de să te ferească Dumnezeu! Când se da armăsarul la Galben-de-soare, muşca din pieile de bivol; iară când se da acesta la armăsar, muşca din carne vie; şi se bătură, şi se bătură până ce armăsarul, sfâşiat, hărtănit de sus până jos şi plin de sânge, fu răzbit şi biruit; iară Galben-de-soare scăpase teafăr, fiindcă se hărtăniseră pieile de bivol. Atunci se dete fata jos din pom, încălecă şi luară herghelia, mânând-o de dinapoi; iară armăsarul abia se târa după dânsa.

După ce băgă herghelia în curtea împăratului, se duse de-l înştiinţă. Atunci ieşi Ileana Simziana şi le chemă pe nume. Armăsarul, cum îi auzi glasul, îndată se scutură şi se făcu ca întâi, fără să se cunoască semn de rane pe el.

Ileana Simziana zise împăratului să pună pe cineva să-i mulgă iepele, ca să se îmbăieze amândoi. Dară cine putea să se apropie de ele? Că azvârleau din copite de zvânta unde loveau.

Dacă nimeni nu putu, împăratul porunci iarăşi fetei de împărat să le mulgă.

Fata împăratului, cu inima zdrobită de mâhnire şi obidă că tot pe dânsa o punea la lucrurile cele mai grele, şi fiind curată în cugetul ei, se rugă lui Dumnezeu cu credinţă ca să o ajute să sfârşească cu bine şi slujba aceasta. Şi unde începu o ploaie d-alea de părea că toarnă cu găleata, şi îndată ajunse apa până la genuchile iepelor, apoi dete un îngheţ de nu se mai puteau mişca din loc. Văzând minunea aceasta, fata împăratului mai întâi mulţumi lui Dumnezeu pentru ajutorul ce-i dete, apoi se puse de mulse iepele.

Împăratul se topea de dragoste pentru Ileana Simziana şi se uita la dânsa ca la un cireş copt; dară ea nici nu-l băga în seamă, ci tot da zi după zi, cu fel de fel de vorbe, a se cununa. În cele de pe urmă, îi zise:

— Văz, luminate împărate, că tot ce am cerut mi s-a împlinit. Un lucru ne mai trebuie, şi apoi să ştii că ne vom cununa.

— Porumbiţa mea, îi răspunse împăratul, împărăţia mea şi eu suntem supuşi ascultători ai poruncilor tale. Cere ce mai ai de cerut cu un ceas mai curând, că iată mă sfârşesc de dragoste pentru tine. Am ajuns ca un năuc, visez deştept, nu mai ştiu ce fac, când mă uit la ochii tăi cei frumoşi şi tânjitori.

— Dacă este aşa, mai zise Ileana Simziana, să-mi aduci vasul cu botez, care se păstrează într-o bisericuţă de peste apa Iordanului, şi atunci ne vom cununa.

Cum auzi împăratul aceasta, chemă iarăşi pe fata împăratului şi-i porunci să facă ce o face şi cum va şti ea, să-i aducă ceea ce poruncise Ileana Simziana.

Fata de împărat cum auzi, se duse de spuse lui Galben-de-soare, şi el îi răspunse:

— Aceasta este cea din urmă şi mai grea slujbă ce mai ai să faci. Aibi însă nădejde, stăpână, căci şi împăratului i s-a împlinit.

Se gătiră şi plecară. Calul ştia de toate astea, căci nu era el năzdrăvan de florile mărului. El spuse fetei împăratului, zicând:

— Acel vas cu botez se află pe o masă în mijlocul unei bisericuţe şi-l păzesc nişte călugăriţe. Ele nu dorm nici zi, nici noapte. Din când în când, însă, un pustnic vine pe la ele de le povăţuieşte cele sfinte pentru Domnul. Când sunt la ascultare, de le învaţă pustnicul, rămâne numai una de pândă. De am putea nemeri la vremea aceea, tocmai bine ar fi; de nu, cine ştie cât avem a zăbovi, căci altfel nu e chip.

Se duseră deci, trecură apa Iordanului şi ajunseră la acea bisericuţă. Noroc că tocmai atunci sosise pustnicul şi chemase pe toate călugăriţele la ascultare. Numai una rămăsese de pază; şi aceasta, obosită fiind de şederea îndelungată, o prinse somnul. Ca să nu se întâmple însă cine ştie ce, ea se culcă pe pragul uşei, cu gând că n-o să poată nimeni intra fără să simţă ea. Galben-de-soare povăţui pe fata de împărat cum să facă ca să pună mâna pe vasul cu botez. Fata se duse binişor, se strecură pe lângă zid şi, pâş-pâş, în vârful degetelor, până la uşă. Aci odată sări ca o pisică de uşure peste prag, de nici nu atinse pe călugăriţa pe care o furase somnul: şi punând mâna pe vas, ieşi cum a intrat, încălecă pe cal şi - pe ici ţi-e drumul!

Călugăriţa simţi, sări odată în sus şi, văzând că lipseşte vasul, începu a se boci de ţi se rupea rărunchii de milă. Îndată se adunară călugăriţele şi se văicăreau de focul ce le ajunsese. Pustnicul, dacă văzu că s-a spălat pe mâini de vasul cu botez, cătă către fata de împărat cum zbura cu Galben-de-soare şi, rădicând mâinile în sus şi îngenunchind, o blestemă, zicând:

— Doamne, Doamne sfinte! Fă ca nelegiuitul care a cutezat să pună mâna lui pângărită pe sfântul vas cu botez să se facă muiere, de va fi bărbat; iară de va fi muiere, să se facă bărbat!

Şi îndată rugăciunea pustnicului se ascultă. Fata împăratului se făcu un flăcău de-ţi era dragă lumea să te uiţi la el.

Cum ajunse la împăratul, se miră şi nu ştia ce să crează ochilor săi, băgând de seamă că se schimbase; lui i se părea că nu mai este cum era la plecare, ci că acum e mai chipos şi mai semeţ. Cum dete vasul, zise:

— Mărite împărate, ţi-am făcut slujbele cu cari m-ai însărcinat. Socotesc că acum am sfârşit.

Fii fericit şi domneşte cu pace cât mila Domnului va voi!

— Sunt mulţumit de slujbele tale, zise împăratul; să ştii că după moartea mea tu ai să te urci pe scaunul împărăţiei mele, fiindcă eu n-am moştenitor până acum. Iară dacă Dumnezeu îmi va da un fiu, tu vei fi mâna lui cea dreaptă.

Toţi sfetnicii şi fiii de împăraţi erau de faţă când a zis împăratul vorbele acestea.

Ileana Simziana, dacă văzu că i se împlini şi astă voinţă, se hotărî să-şi răzbune asupra împăratului, pentru că trămisese tot pe Fătul ei frumos la toate slujbele cele grele, cari puteau să-l răpună; căci ea credea că însuşi împăratul se va duce să-i aducă vasul cu botez, fiindcă el putea mai lesne s-o facă, de vreme ce toţi se supuneau la porunca lui.

Ea porunci să încălzească baia şi împreună cu împăratul să se îmbăieze în laptele iepelor ei.

După ce intră în baie, porunci să-i aducă armăsarul ca să sufle aer răcoros.

Şi dacă veni, armăsarul suflă cu o nară înspre dânsa răcoare, iară cu altă nară înspre împăratul aer înfocat, încât fierse şi maţele dintr-însul, şi rămase mort pe loc.

Mare vâlvă se făcu în împărăţie când se auzi de moartea împăratului celui mare şi tare; toţi din toate părţile se adunară şi-i făcură o înmormântare d-ale împărăteştile.

După acestea, zise Ileana Simziana Fătului-frumos:

— Tu m-ai adus aici, tu mi-ai adus herghelia, tu ai omorât pe zmeul care mă furase, tu mi-ai adus vasul cu botez, tu să-mi fii bărbat. Aidem să ne îmbăiem şi să ne cununăm.

— Eu te voi lua, dacă tu mă alegi, răspunse Făt-frumos; dară să ştii că în casa noastră voi ca să cânte cocoşul, iară nu găina.

Se învoiră şi intrară în baie. Ileana chemă armăsarul ei ca să încropească laptele în care se vor îmbăia.

Chemă şi împăratul cel nou pe Galben-de-soare. Şi astfel amândoi caii se întreceau care de care să facă baia mai potrivită de caldă stăpânului său, şi mai nimerit de încropită.

După ce s-au îmbăiat, a doua zi s-au şi cununat. Apoi s-au urcat în scaunul împărăţiei. Trei săptămâni ţinură veseliile, şi toată lumea se bucura că le-a dat Dumnezeu un împărat aşa de viteaz, care făcuse atâtea isprăvi.

Iară el domni cu dreptate şi cu frica lui Dumnezeu, ocrotind pe săraci şi neasuprind pe nimeni, şi domnesc şi în ziua de astăzi, de n-or fi murit.

Eram şi eu p-acolo şi căscam gura pe dinafară, pe la toate sărbătorile, căci nici pomeneală nu era să fiu şi eu poftit, şi apoi se ştie că nepoftitul scaun n-are.

Încălecai p-o şa şi v-o spusei d-voastră aşa.

Zâna Munţilor

A FOST ODATĂ etc.

A fost odată un împărat foarte viteaz; toate împărăţiile de primprejurul împărăţiei sale îi cereau sfaturi, atâta era de drept şi înţelept. Când se isca sfadă între dânşii, la acest împărat mergeau mai întâi la judecată şi, cum zicea el, aşa se şi făcea; fiindcă era judecător drept şi iubitor de pace. Când fu aproape de bătrâneţe îi dărui Dumnezeu un fecior. Nu se poate spune câtă bucurie simţi împăratul când a văzut că dobândi un moştenitor. Toţi împăraţii vecini i-au trimis daruri. Ei nu puţin se bucurau că vecinul lor, care-i ajuta cu sfaturile şi poveţele lui cele de mult folos, a dobândit fecior.

După ce se mări, îl puse de învăţă carte. El era aşa de silitor, încât se mirau dascălii de dânsul cum de învaţă aşa repede. Ceea ce învăţau ceilalţi copii într-un an, el învăţa numai într-o săptămână. Ajunsese să nu mai aibă dascălii ce să-i dea să înveţe. Iară tată-său scrise carte împărătească la nişte filozofi vestiţi, ca să vie să ispitească cu învăţăturile lor pe fiul său.

La curtea acelui împărat se afla pe atunci un vânător vestit; şi până să vie filozofii cei vestiţi, împăratul dete pe fiu-său acestui vânător ca să-l înveţe meşteşugul său.

După ce veniră filozofii, învăţă şi de la dânşii câte în lună şi în soare. Bucuria tatălui său era aşa de mare, unde vedea că fiu-său are să fie procopsit ca nici unul din fiii de împăraţi, încât se uita la dânsul ca la soare. Iară el de ce se mărea d-aia se făcea mai cuminte şi mai frumos. În toată împărăţia lui şi a vecinilor lui împăraţi, altă vorbă nu era decât de înţelepciunea şi de frumuseţea acestui fiu de împărat.

N-ajunsese să-şi răsucească mustăcioara, şi foile de zestre curgeau de la fel de fel de împăraţi, care

voiau să-şi dea fetele după dânsul; dar el nu voia să se însoare aşa de tânăr.

Într-una din zile, mergând la vânătoare, văzu o turturică care tot sărea înaintea lui; lui îi fu milă s-o vâneze; el căuta vânaturi mari, fiindcă nu se temea de primejdii; era vânător meşter şi viteaz. În cele din urmă, dacă văzu şi văzu că tot îi sărea în cale, întinse arcul şi dete cu o săgeată. El se miră prea mult cum de nu o putu omorî, el care era aşa de bun vânător, ci o răni puţin în aripă, care, aşa rănită, se duse de nu o mai văzu. Cum se duse turturica, simţi, nu ştiu cum, nu ştiu de ce, că îi tâcâie inima.

După ce se întoarse acasă, era tot cam galeş. Împăratul, văzând că tânjeşte fiu-său cu sănătatea, îl întrebă ce are: iar el răspunse că n-are nimic.

Turturica aceea era Zâna Munţilor, care se îndrăgostise de frumuseţea lui. Ei nu-i venea la socoteală să se arate lui aievea, ca să-i dea pricină, şi d-aia se făcuse turturică şi-i tot sărea în cale. Nu ştia însă cum să facă, cum să dreagă, ca să se cunoască cu fiul împăratului.

Peste câteva zile de la întoarcerea feciorului de împărat de la vânătoare, o femeie săracă veni la curtea împărătească să se bage slujnică; şi, fiindcă tocmai era trebuinţă de o găinăreasă, o primi.

Curăţenia şi buna îngrijire ce da găinilor şi tuturor păsărilor de la coteţele împărăteşti ajunsese de poveste. Împărăteasa era aşa de mulţumită, încât în toate zilele spunea împăratului câte o vorbă bună pentru bărbăţia acestei femei tinere, dară săracă. Ea şi începuse a se gândi la norocirea bietei femei. Fiul împăratului, auzind atâtea vorbe frumoase despre găinăreasă, voi să o vadă şi el. Într-o zi, când împărăteasa se duse să cerceteze găinile şi să vază de coteţe, merse şi fiul său cu dânsa.

Găinăreasa, cum văzu pe fiul de împărat, îşi aruncă ochii asupră-i cu o căutătură aşa de

mângâioasă şi aşa de plină de dragoste, dară cu smerenie, încât feciorul de împărat se fâstâci oarecum; dară îşi ţinu firea. Simţi că obrajii îi ardeau, o sudoare rece îi trecu, şi inima începu să-i tâcâiască, de părea că o să-i spargă pieptul.

El însuşi nu-şi putea da seama ca ce poate să fie istoria asta. Plecă ochii în jos, nu zise nici cârc, şi se întoarse acasă.

Toată curtea împărătească lua în nume de bine pe această găinăreasă, pentru vrednicia şi curăţenia ei. Ea se purta cu toate slugile cu bună-cuviinţă, şi nimeni nu cuteza să-i zică nici „dă-te mai încolo”, pentru că ea nu le da prilej de glumă.

Într-acestea, un fiu al unui împărat vecin, însurându-se, a fost poftit la nuntă şi pe acest împărat cu toată curtea lui. Împăratul, plin de bucurie, merse la acea nuntă şi luă cu dânsul şi pe împărăteasa şi pe fiul său.

În ziua aceea, când era cununia fiului de împărat, la nunta căruia merse acest împărat cu feciorul său, găinăreasa se ceru şi ea de la vătaf să o lase şi pe dânsa să se ducă la o preumblare. Vătaful, cam râzând, îi zise: „Ce-i trebuie chelului? Tichie de mărgăritar”. Apoi o lăsă. Iară ea, înghiţind înfruntarea, nu zise nimic, şi plecă.

Împăratul era vesel peste măsură, văzând că, din atâţi feciori de împăraţi şi domni, al său se deosebea prin isteţimea, boiul şi înţelepciunea lui. Toate fetele de împărat ar fi voit să joace lângă el în horă. Când, deodată, vine la nuntă o fată îmbrăcată cu nişte haine cum nici una din fetele de împărat nu avea.

Cosiţele ei împletite cu meşteşug şi date pe spate îi atingeau pulpele şi ea era aşa de bine făcută încât ochii tuturor rămase la dânsa. Ea cum veni, nici una, nici alta, se prinse lângă feciorul de împărat şi numai lângă dânsul jucă până către seară.

Vorbiră, râseră, îşi povestiră fel de fel de lucruri, dară cam pe sub mână, fiindcă-i era ruşine feciorului de împărat să râdă şi să vorbească aşa înaintea tătâne-său, şi apoi toţi fiii de împăraţi îşi dau coate; căci băgaseră de seamă că necunoscuta tot lângă el juca.

Feciorul de împărat nu mai era al său. Se mira însuşi de schimbarea ce simţea într-însul, dar nu cuteza să spuie nimănui. El îşi pusese în gând ca, la hora din urmă ce va juca, să întrebe pe această necunoscută cine era, de unde venea, de este fată ori măritată, şi se gândea că de n-ar avea bărbat să o ceară de nevastă. Când, pieri ca o nălucă.

Feciorul de împărat rămase ca un zăpăcit. Se întoarse acasă, dară cu gândul era tot la dânsa. Tată-său, văzându-l tot pe gânduri şi trist, nu ştia ce să mai facă să-l înveselească oarecum. Când iată că-l pofteşte la altă nuntă de împărat, unde se duse şi cu împărăteasa, şi cu fiul său.

Ca şi la cealaltă nuntă, feciorul de împărat jucă cu fata cea necunoscută şi frumoasă, care venise şi la această nuntă şi se prinsese în horă lângă dânsul. După multe întrebări află de la dânsa că şedea tocmai înspre aceea, încotro era împărăţia tatălui său; doară căci nu-i zise că şade chiar la dânsul. Atunci fiul de împărat îi făgădui să o ducă acasă, dacă era singură, şi ea primi. Însă tocmai când era să se spargă nunta, ea pieri de lângă dânsul din horă.

Se întoarseră deci acasă împăratul şi cu ai lui; însă fiul lor se topea de-a-n-picioarele, şi nimeni nu ştia din ce pricină. Deşi se făcuse vâlvă că feciorul de împărat este îndrăgostit de o zână, el însă se apăra înaintea tatălui său că nu ştie la sufletul său nimic. Toţi vracii şi cititorii de stele se aduseră, şi nimeni nu ştiu să-i ghicească răul de care suferea. Unul dintr-înşii zicea că-i e teamă să nu dobândească lipici.

Într-acestea împăratul fu poftit la o altă nuntă de împărat, unde nu voi să se ducă, fiindcă inima lui nu era de veselii, ci se îngrijea mai mult de fiul său. Dară dacă văzu că fiul său atât stăruieşte, îi făcu voia. Acesta porunci la nişte credincioşi ai săi ca să aibă pregătit la îndemână câteva cazane cu smoală, să le fiarbă în ziua nunţii şi, când va fi în deseară, să aştearnă pe drum smoală. După ce puse la cale toate astea, se duse la nuntă.

De cum începu hora, fata cea frumoasă şi necunoscută veni ca din senin, şi iară se prinse lângă dânsul.

De astă dată era gătită şi mai frumos, avea nişte haine, de la soare te puteai uita, dar la dânsa ba. Juca feciorul de împărat şi se uita la dânsa ca la un cireş copt. Şi de astă dată o întrebă şi ea îi tot răspunse cam în doi peri. Îi făgădui şi acum că se va lăsa să o ducă acasă.

Când fu în deseară la hora cea mai din urmă, pieri ca o măiastră de lângă dânsul.

Nu se poate spune cât de mult se mâhni el; căzu la pat şi zăcea, fără să-i poată ajuta cineva. Tată-său ar fi dat nu ştiu cât aceluia ce ar fi putut să-i tămăduiască copilul. Când, iată credincioşii lui veniră cu un condur. Măiastra, dacă se nomoli în smoală, mai bine lăsă condurul acolo decât să întârzie.

Atunci împăratul trimise pe credincioşii lui să umble din casă în casă şi să puie pe toate femeile să se încalţe cu acel condur, şi la care s-o potrivi, aceea să fie soţia lui. Fiu-său se învoi şi el la această hotărâre. Se duseră, deci, credincioşii lui, ocoliră toată împărăţia, cercară toate femeile condurul, şi la nici una nu se potrivi.

Auzind feciorul de împărat una ca aceasta, se îmbolnăvi şi mai rău. Apoi porunci ca să încerce şi femeile din curtea împărătească. La nici una nu se potrivi. Nu mai rămăsese decât găinăreasa, pe care o

uitaseră; dară împărăteasa, aducându-şi aminte de dânsa, îi porunci să se încalţe şi ea cu condurul. Când îl trase la călcâi, pare că fu de acolo. Era turnat pe piciorul ei. Ea începu a se văicăra şi a tăgădui că nu era condurul ei. Feciorul de împărat, cum auzi, porunci să i-o aducă, şi cum o văzu, strigă: „Asta este, mamă!” Ea, deşi tăgăduia, dară înteţită de rugăciunile împăratului, ale împărătesei şi ale fiului lor, în cele din urmă mărturisi că ea este stăpâna condurului.

După ce îi povesti că este Zâna Măiastră, că îl îndrăgostise de când îl văzuse la vânat, că el rănise o turturică şi că acea turturică era ea; şi dacă nu s-a arătat lui aşa cum este, a fost că, de va lua de bărbat un om de pe pământ, toată puterea ei piere; mai spuse că, spre a-l putea vedea mai adesea, intrase găinărească la dânşii, şi că tot ce ea făcuse era numai pentru dragostea lui. După aceea ieşi la scară, bătu de trei ori în palme, şi iată o cărucioară, fără să fie trasă de cai, veni; ea îşi luă zestrea numai de scumpeturi dintr-însa; apoi, curgându-i şiroaie de lacrimi din ochi, se întoarse şi zise feciorului de împărat:

— Iată, pentru dragostea ta, mă lepăd de puterea mea cea măiastră; numai şi tu să mă iubeşti, precum te iubesc şi eu.

Dete drumul cărucioarei şi rămase lângă fiul împăratului, carele în scurt timp se făcu sănătos. Apoi făcu o nuntă de-ale împărăteştile şi, după moartea tatălui său, rămaseră ei în scaunul împărăţiei, şi domnesc şi astăzi, dacă nu vor fi murit.

Încălecai p-o şa etc.

POVEŞTI LIPOVENEŞTI

Ivanuşka prostănacul

TRĂIA ODATĂ o văduvă. Şi avea ea un fecior pe care-l chema Ivanuşka, dar toată lumea îi spunea Ivanuşka prostănacul. Că nu se pomenise om mai prost ca el, de când lumea! Toate le făcea de-a-ndoaselea.

Când ajunse şi el flăcău, maică-sa îi zise:

— Ivanuşka, băiatule, uite că sosi şi timpul să te însori. Înainte de asta, însă, o să te pun la încercare, să văd dacă-ţi vei putea hrăni nevasta şi copiii, pe care negreşit că-i vei avea. Ia tu măgarul nostru, înhamă-l la căruţă şi du-te în pădure după vreascuri. Dacă reuşeşti să faci asta, eşti bun de-nsurat.

Zis şi făcut. Maică-sa îl ajută să înhame măgarul şi Ivanuşka plecă la pădure. Acolo se urcă într-un copac şi începu să taie chiar creanga de sub el. Nişte oameni îl văzură şi-i strigară:

— Ce faci, mă, vrei să cazi cu tot cu cracă? N-o tăia pe aia pe care stai. Taie şi tu alta sau, dacă vrei neapărat s-o retezi tocmai pe aia, mută-te atunci pe alta.

— Mai lăsaţi-mă-n pace! strigă el. M-am săturat de poveţe!

Şi începu să dea şi mai vârtos cu toporul în craca de sub picioarele lui. Curând, craca se frânse şi căzu trosnind. Împreună cu ea căzu şi Ivanuşka. Tare se mai sperie şi prinse a striga:

— Văleu, ajutor, ajutor!

Oamenii care-l povăţuiseră de bine se întoarseră, îl ridicară, văzură că mai mult s-a speriat decât s-a rănit, îi încărcară căruţa cu vreascuri şi Ivanuşka plecă încetişor către casă. Merse el cât merse şi

deodată măgarul se opri. Ivanuşka mai întâi îl împinse din spate, apoi îl îndemnă cu blândeţe să tragă mai departe căruţa, pe urmă îl şfichiui de vreo două ori cu biciuşca, dar măgarul nici că se clinti din loc: era leneş şi mai ales încăpăţânat ca un măgar care, vorba ceea, se respectă. Neştiind ce să mai facă, Ivanuşka se uită disperat în jur şi văzu un bărbat cărunt, care îşi *cătrănea*[22] barca, şi-l întrebă:

— Ce faci acolo, nene?

— Ce să fac? Iaca, îmi cătrănesc şi eu barca.

— Da' de ce?

— Păi să lunece mai uşor şi mai repede pe apă.

— N-ai putea să dai cu catran şi pe măgarul meu?

— Ridică-i coada!

Omul luă c-un şomoiog nişte catran fierbinte şi pac! cu el pe fundul măgarului. Măgarul o tuli de nu se mai văzu. Ivanuşka se luă după el, dar nu-l putu ajunge. Se întoarse tot o fugă înapoi şi-i zise omului:

— Rogu-te, dă-mă şi pe mine cu catran!

— Cu mare plăcere, flăcăule! Numai dă-ţi jos nădragii!

Luă din nou şomoiogul şi pac! cu catran. Ivanuşka prostănacul abia de reuşi să-şi tragă pantalonii şi începu să fugă mai abitir ca măgarul. Îl prinse din urmă şi sări în căruţă. Curând ajunseră pe vârful unui deal şi începură apoi să coboare. La vale, măgarul fugea şi mai repede. Cu toate astea, Ivanuşka zări în colbul drumului un ac şi strigă:

— Hei, măgarule, opreşte-te să iau acul!

Dar cum să se oprească bietul măgar, când căruţa îl împingea la vale?! Atunci Ivanuşka sări din mers, se întoarse câţiva paşi, luă acul, ajunse măgarul din urmă şi aruncă acul peste vreascuri. Sări înapoi în căruţă şi curând ajunse acasă. Descărcă vreascurile, tot căutând printre ele acul, dar nu-l găsi.

[22] A cătrăni – a îmbiba cu smoală.

— Ce mai cauţi acolo, Ivanuşka? îl întrebă maică-sa privind amărâtă la feciorul său zgâriat şi mânjit cu catran.

— Păi, găsii pe drum un ac şi-l aruncai în căruţă, iar acum ia-l de unde nu-i!

— Ar fi trebuit să înfigi acul în gulerul surtucului şi atunci nu l-ai mai fi pierdut.

— Bine, mamă. Altă dată aşa am să fac.

— Acum, pentru că eşti tare ostenit, zise maică-sa, şezi şi mănâncă.

Îi dădu mai întâi o farfurie cu ciorbă de găină, apoi una cu pilaf. După ce Ivanuşka termină de mâncat, maică-sa îi spuse:

— Dă-i câinelui oasele!

Ivanuşka se sculă de la masă, luă oasele, dar în loc să le ducă în curte câinelui, se apucă să le înfigă în gulerul surtucului. Tot făcând el trebuşoara asta, gulerul se murdări şi se făcu ferfeniţă.

— Ce faci acolo, băiete?

— Păi, nu mi-ai zis că, dacă nu vreau să pierd ceva, să-l înfig în gulerul surtucului?!

— Of, băiete, numai necazuri îmi faci!... Mai bine strigam eu „cuţu-cuţu” şi câinele venea singur aici.

Ivanuşka aşa şi făcu. Începu să strige „cuţu-cuţu-cuţu-cuţu!” şi văzu cum se îndreaptă spre el starostele satului, care, de fapt, trecea cu treburi spre clădirea obştei. Când acesta se apropie bine de tot, Ivanuşka îi aruncă oasele drept în obraz. Furios, starostele îi dădu vreo două după ceafă, se scutură de resturile de mâncare şi se duse suduind la treburile sale. Ivanuşka se puse pe bocit că, de! îl durea binişor pe unde îl mângâiase mai-marele satului.

— Of, încetează cu plânsul, îi zise maică-sa, doar eşti flăcău în toată firea! Nu mai plânge ca o muiere! Mai râzi şi tu, mai cântă, ce naiba!

— Bine, mamă, aşa am să fac.

— Acum du-te până la mătuşă-ta Irina şi roag-o să ne împrumute o sticlă de oţet.

Ivanuşka plecă, dar, spre ghinionul lui, întâlni o înmormântare. Toţi îl plângeau pe cel răposat. Aducându-şi aminte de ce-i spusese maică-sa, Ivanuşka începu să râdă, să cânte şi să facă tot felul de giumbuşlucuri. Câţiva dintre oamenii care mergeau în spatele sicriului puseră mâna pe el şi îi traseră o bătaie zdravănă.

— Îţi baţi joc de noi, nemernicule? Cum poţi râde, când toţi ceilalţi plâng?! Trebuie să plângi şi tu împreună cu noi, să-l pomeneşti pe bietul mort!

— Bine, altă dată aşa am să fac.

Cu toată bătaia primită, flăcăul nu uită de oţet şi merse mai departe la mătuşa Irina, care stătea tocmai în capătul celălalt al satului. Aproape de casa ei auzi mai întâi larmă, apoi văzu o ceată de oameni în mijlocul căreia doi tineri erau numai zâmbet şi soare. Era o nuntă. Ivanuşka, amintindu-şi păţania de mai înainte, începu să bocească de mama-focului, stricând tot cheful nuntaşilor. Vreo doi dintre ei puseră mâna pe flăcău şi-i dădură câteva scatoalce, mai ceva decât cei de la înmormântare.

— Cum, măi? Tocmai în ziua asta de veselie tu te apuci să boceşti ca la mort? Ori ai ceva cu mirele sau cu mireasa noastră?

Ivanuşka nu mai ajunse la mătuşă să ia oţetul şi se întoarse acasă bătut măr.

Fără să-i spună nimic maică-si, tiptil-tiptil părăsi casa părintească, gândindu-se: „Decât aici unde mănânc bătaie de la toată lumea şi toţi mă ştiu de prost, mai bine-n lumea largă!...”

Merse el cât merse, când pe măgar, când pe alături de el, până când ajunse într-un oraş. Nimerise într-o zi de târg şi oamenii vindeau ori cumpărau cai, vaci, boi, porci, oi, colaci, pepeni, covrigi, ceapă, usturoi şi câte şi mai câte. Ivanuşka se dădu jos de pe

măgar, îl luă de funie şi-l trase după el, căscând gura în dreapta şi-n stânga. Un om scund şi îndesat îl opri întrebându-l:

— Cu cât dai măgarul?

— Păi, nu-l dau.

— Atunci de ce-ai mai venit la târg?!

— Caut de lucru.

— Vii argat la mine?

— Păi, să vedem despre ce e vorba.

— O să te plătesc bine. Copii n-am. Doar nevastă. Învoiala, însă, este să lucrezi un an încheiat. Altfel nu-ţi dau nici un ban. Şi mai e ceva: trebuie să faci tot ce-ţi voi cere, fără să te superi. Dacă recunoşti că te-ai supărat, îţi tai nasul.

— Mă învoiesc, zise Ivanuşka, dar înţelegerea asta să te privească şi pe dumneata, stăpâne, şi pe nevasta dumitale.

— Mă învoiesc, zise şi stăpânul şi plecară împreună spre casa acestuia din urmă.

Nici n-ajunseră bine, că stăpânul, fără să-l ospăteze său să-l lase pe bietul Ivanuşka să se odihnească, îi puse în mână o coasă şi-l trimise să dea gata fânul de pe luncă. Flăcăul nostru cel voinic cosi de dimineaţă până seara. Când simţi că a ostenit, se aşeză să-şi mai tragă sufletul. Tocmai atunci veni şi nevasta stăpânului cu mâncarea. Întinse ea un ştergar şi aşeză pe el o strachină cu ciorbă, mai mult saramură decât ciorbă! De flămând ce era, Ivanuşka vru să mănânce, dar nu reuşi să înghită nici măcar o lingură: atât de sărată era zeama. Ce să mai spun că femeia nu-i adusese nici măcar o felie de pâine sau o cană cu apă.

— Eşti supărat, Ivanuşka? îl întrebă ea.

— Nu, stăpână, de ce să fiu supărat? Mulţumesc pentru masă, numai că mi-ar fi trebuit şi un ulcior cu apă. N-ai vrea dumneata să-mi aduci?

— Nu, nu vreau. Te superi, Ivanuşka?

— A, nu, stăpână, nu! zise cu obidă flăcăul.

În drum spre casă, Ivanuşka se tot gândi cum să se răzbune pe stăpânii cei răi şi hapsâni: „Am fost prost destul! A sosit vremea să mă deştept!” se gândi argatul. De aceea, cum ajunse în ogradă, descălecă de pe măgar şi intră în casă. Nevasta gospodarului tocmai aşeza masa. Ivanuşka, fără să stea pe gânduri, se aşează în dreptul farfuriei cu mâncare aburindă şi frumos mirositoare şi începu să mănânce cu lăcomie. Când văzu asta, stăpână-sa înlemni. Tocmai atunci intră şi bărbatu-său cel zgârcit.

— Ce faci, Ivanuşka?!

— Mănânc, stăpâne, mănânc! Te superi?

Gospodarul îşi aduse aminte de învoială şi zise:

— A, nu, băiete, nu!

Terminând cina gustoasă, Ivanuşka luă ulciorul cu vin, îşi turnă un pahar şi, când să-l ducă la gură, îl auzi iar pe stăpân:

— Ce faci, Ivanuşka?!

— Beau şi eu un păhărel, te superi?

— A, nu, băiete, nu!

Văzând că lucrurile merg bine, Ivanuşka îndrăzni mai mult: se sculă de la masă, luă din tindă pălăria şi bastonul stăpânului, se duse în grajd, scoase afară cea mai bună pereche de cai, o înhămă la şaretă şi dădu să plece la plimbare prin sat.

— Unde pleci, omule? îl întrebă stăpânul.

— Iaca, plec şi eu să mă plimb oleacă, te superi?

— A, nu, deloc, răspunse stăpânul, deşi era roşu de mânie.

Când se întoarse de la plimbare, Ivanuşka deshămă caii, îi adăpă, îi duse în grajd şi le dădu ovăz. Intră apoi în casă şi puse la loc pălăria şi bastonul stăpânului. După aceea îşi aşternu în grajd nişte paie şi, ostenit cum era, adormi buştean.

Aşa trecu aproape anul: când stăpânul îl păcălea pe flăcău, când Ivanuşka îl păcălea pe stăpân, dar tot

Ivanuşka l-a tras pe sfoară mai des, încât stăpânul nu mai ştia cum să scape de el mai repede.

— Nevastă, zise într-o zi gospodarul, hai să-i plătim şi să-l lăsăm să plece de la noi. Ne-a mâncat sufletul şi ne-a chinuit ca pe hoţii de cai!

— Da' nu s-a împlinit anul. Vrei să-ţi taie nasul?

— Uite cum m-am înţeles dăunăzi cu el: să-l ţin pân-o cânta cucul.

— Atunci e bine. Urcă-te în nucul din grădină, iar eu o să-l trimit pe Ivanuşka să spargă nişte lemne prin preajmă. Când îl vei simţi pe-aproape, să cânţi ca un cuc, dar cu grijă, ca nu cumva pârdalnicul de argat să-ţi recunoască vocea.

Zis şi făcut: se urcă stăpânul tocmai în vârful nucului, iar nevastă-sa îi zise atunci mieroasă flăcăului:

— Ivanuşka, fiule, du-te, rogu-te, şi sparge nişte lemne, să vă pregătesc cina.

Argatul plecă în grabă, îşi suflecă mânecile, luă toporul şi începu să spargă lemne. Deodată auzi din vârful nucului: „Cu-cu! Cu-cu!"

— Aoleu! strigă flăcăul, care nu prea voia să plece de la stăpân.

Lui îi mergea bine: lucra când voia, se plimba cu şareta când avea chef, iar stăpânul său nu se supăra niciodată sau, mai bine zis, nu îşi arăta supărarea. De aceea luă un retevei şi-l aruncă în vârful nucului cu toată puterea, ca să alunge cucul. Stăpânul căzu jos întocmai ca o nucă bine coaptă.

— Ce-ai făcut, nenorocitule? ţipă femeia, care pândise prin apropiere, ca să vadă ce se va întâmpla. Mi-ai omorât bărbatul!

— Te superi, stăpână?

— Cum să nu mă supăr, când m-ai lăsat fără bărbat?!

Ivanuşka nu se gândi mult, luă cuţitul şi vru să-i taie nasul, după cum fusese învoiala, dar în cele din

urmă se mulţumi să-i dea peste nas, că prea-l ţinuse stăpâna-sa pe sus. Când văzu că a scăpat numai cu atât, femeia îi spuse printre lacrimi:

— Du-te în odaia mare şi acolo ai să găseşti lada mea de zestre. Ia din ea trei bulgări de aur şi pleacă. Vreau să-mi îngrop bărbatul fără ajutorul tău, căci tu l-ai omorât!

Ivanuşka încărcă pe măgarul său cei trei bulgări de aur şi plecă spre casă. Pe drum nu mai putea de bucurie că are s-o vadă pe maică-sa şi că nu se întoarce ca Ivanuşka prostănacul, ci ca un om ca toţi oamenii, cu mintea întreagă şi, în plus, cu trei bulgări de aur. Se gândi fericit că bătrâneţile maică-si vor fi liniştite şi că ea nu se va mai chinui ca până acum din pricina lui.

Merse el ce merse şi-l prinse noaptea chiar în mijlocul codrului. „Ce să fac? se întrebă Ivanuşka. N-am încotro. Să-mi caut un loc unde e pădurea mai deasă ori iarba mai înaltă, să leg măgarul de un stejar şi să încerc să dorm.”

Dar numai ce îşi pregătise culcuşul şi aţipise, că îndată auzi glasuri de bărbaţi. Se ridică atent, se furişă în direcţia din care se auzea larmă şi văzu o ceată de tâlhari, strânşi în jurul unui foc. Deasupra flăcărilor atârna un cazan enorm, în care fierbea un bou. În aşteptarea ospăţului, tâlharii ţineau sfat unde să-şi ascundă aurul şi încotro să se mai ducă la furat, căci ei erau din aceia care-i jefuiau deopotrivă şi pe cei bogaţi, şi pe cei săraci. Ivanuşka se căţără binişor în stejarul sub care adăstaseră hoţii şi ascultă totul cu luare-aminte.

După ce mâncară şi băură pe săturate, tâlharii adormiră fiecare pe unde apucase. Ivanuşka se dădu jos tot aşa, tiptil, cum se urcase, încărcă pe unul din caii tâlharilor desaga în care puse aurul său şi pe cel al hoţilor. Dar tocmai când încălecă pe cal, unul dintre tâlhari se trezi şi începu să ţipe:

— Hoţii, hoţii!

Auziţi şi vă minunaţi: hoţi care să strige că li se fură ce-au furat! Săriră toţi în picioare, încălecară pe cai şi porniră în urmărirea lui Ivanuşka. Flăcăul nostru nu mai era însă de mult Ivanuşka prostănacul şi să vedeţi ce gând i-a venit!

Opri calul, trase de pe el desaga cu aur, rupse o creangă, o îmbrăcă în haina pe care o scoase în grabă de pe el, îi puse deasupra pălăria sa şi le prinse toate, bine, în şa. Dacă te uitai din spate, puteai jura că e un călăreţ adevărat, mai ales că era noapte, iar luna abia răsărise. Apoi lovi calul cu o nuieluşă şi acesta porni ca vântul. Tocmai atunci începură să se audă apropiindu-se şi tâlharii care îl urmăreau pe flăcău.

Ivanuşka se ascunse îndată după un copac bătrân. Hoţii trecură pe lângă el, nevăzându-l, chiuind şi ţipând:

— Uite-l, e în faţă! După el! şi începură să-şi slobozească pistoalele în haina şi pălăria lui Ivanuşka.

Bietul cal se sperie şi începu să alerge nechezând. Cât or fi fugit ei aşa, flăcăul nostru n-a mai aflat. Aruncă în spinare desaga cu aur şi se înapoie să-şi ia măgarul, care tremura tot de spaimă. Ivanuşka îl mângâie ca să-l liniştească, apoi îl încărcă fără grabă cu desaga doldora de aur, îl luă de căpăstru şi porni pe alt drum decât cel pe care fugiseră tâlharii. Măgarul mergea cuminte în spatele stăpânului. Parcă se deşteptase şi el o dată cu flăcăul.

După vreo două-trei zile ajunseră în satul lui Ivanuşka. Pe când intrau pe uliţa unde-i era casa părintească, Ivanuşka o văzu încă de departe pe maică-sa, care stătea în poartă, tot uitându-se lung, să vadă de nu i se întoarce feciorul. Când îl zări, mai să nu-i vină să-şi creadă ochilor. Ivanuşka băgă de seamă că, aşteptându-l, maică-sa îmbătrânise într-un an cât în zece.

Mare fu bucuria ei când văzu că i se întorsese fiul, dar şi mai mare când îşi dădu seama că Ivanuşka nu mai era prostănacul de odinioară, ci un om harnic, aşezat şi chibzuit. Atunci ea îşi ţinu promisiunea pe care i-o făcuse când îl trimisese la pădure după vreascuri şi curând îi găsi o fată pe măsura lui: frumoasă, muncitoare, cuminte. Şi făcură o nuntă ca-n poveşti, unde s-a tot băut şi s-a mâncat şi poate, nici acum, după ce v-am spus povestea, nu s-o fi terminat.

Ivanuşka şi bătrâna vrăjitoare

TRĂIAU ODATĂ, într-un sat de pescari, o femeie necăjită şi băieţelul ei pe care-l chema Ivanuşka. Şi era într-atât de neastâmpărat, încât niciodată n-asculta de poveţele maică-si, n-o ajuta la treabă şi nici măcar nu voia să rămână cuminte acasă, atunci când ea pleca la muncă.

Într-o zi, înainte de a pleca la treabă, femeia îi spuse:

— Ivanuşka, fiule, eu trebuie să plec. Tu spală-te, îmbracă-te, dă de mâncare la pui şi la purcei. Uite, aici ai turtă şi lapte, mănâncă pe săturate, joacă-te prin ogradă, dar fii cuminte! Poţi să ieşi chiar pe uliţă, dacă vrei, dar, fiule, să nu te depărtezi prea mult şi să ai grijă de casă.

Ivanuşka ascultă tot ce-i spuse maică-sa, dar de făcut, făcu tocmai pe dos. Îndată ce maică-sa plecă, îi lăsă pe bieţii puişori şi purceluşi de izbelişte, iar el se duse în fugă la Dunăre. La mal erau trase mai multe bărci. Ivanuşka sări în prima din ele şi se plimbă până se plictisi, apoi se aruncă în apă şi începu să se scalde. Deodată, se iscă parcă din senin un vânt năprasnic ce se transformă curând într-o adevărată furtună. Cu greu reuşi Ivanuşka să se urce înapoi în barca pe care valurile o împinseră tocmai în mijlocul Dunării. Furtuna şi valurile duceau tot mai departe barca, spre inima Deltei, în stufăriş. Când furtuna se mai potoli, era de-acum miezul nopţii şi se lăsă un întuneric aşa de negru, nu se vedea la doi paşi. Ivanuşka se pomeni singur-singurel în împărăţia ţânţarilor, care îl înţepau fără milă. Abia după ce se crăpă de ziuă şi se auzi orăcăitul broaştelor, ţipetele raţelor sălbatice şi ale altor păsări care vieţuiesc în Deltă, băiatul îşi dădu seama unde se află şi se înspăimântă. Se ghemui pe fundul bărcii şi începu să

plângă în hohote. Bătrâna vrăjitoare, care îşi avea sălaşul pe un *plaur*[23], îi auzi plânsul, veni în grabă şi-i zise:

— De ce te smiorcăi, băiete? Mai bine vino la mine, să-ţi dau de mâncare şi să-ţi potolesc setea.

Vrăjitoarea îi vorbise blând, cu glas prefăcut, dar cum se apropie Ivanuşka de ea, îl înhăţă şi îl băgă într-un sac. Apoi ridică sacul pe umeri şi-l duse la ea acasă. Era o vrăjitoare îngrozitor de pocită, cu nasul mare şi cu urechile clăpăuge, plină de bube şi de păr; dar copiii ei erau încă şi mai urâţi, nişte dihănii negre şi fioroase, cu coarne şi coadă.

Ajunsă acasă, vrăjitoarea se uită la Ivanuşka iscoditor, apoi îl închise într-o cuşcă şi-i spuse:

— O să te ţin aici, şi o să te silesc să mănânci mult, până când o să te îngraşi. Atunci o să te pun la frigare şi o să te dau copiilor mei să-şi astâmpere foamea.

Ivanuşka începu să plângă şi să se văicărească, dar de scăpat nu putu scăpa. Vrăjitoarea îl lăsă închis în cuşcă, se duse la barca lui, se aşeză în ea şi plecă să se plimbe prin stufărişuri. Merse ea ce merse şi, deodată, văzu o fetiţă care spăla rufe. Se apropie de ea tiptil, o înhăţă şi o vârî în acelaşi sac în care-l băgase şi pe Ivanuşka. O duse şi pe ea la colibă, unde-i zise:

— Ai să stai şi tu tot în cuşcă!

Dar, înainte de a face asta, hoaşca de vrăjitoare îşi dădu seama că nu i-ar strica s-o ajute cineva la treburile casei şi atunci se răzgândi:

— Dacă ai să fii ascultătoare şi supusă, am să te las prin curte să mături, să speli, să găteşti.

Alionuşka, fiindcă aşa o chema pe fetiţă, o asculta în toate: deretica, spăla, gătea, mătura.

---

[23] Plaur – insulă plutitoare la suprafaţa apei, constituită dintr-o acumulare de rădăcini şi stuf (n. red.).

— Să fierbi, Alionuşka, nişte lături şi să i le dai slăbănogului ăla din cuşcă să le mănânce, îi spunea vrăjitoarea în fiecare dimineaţă.

Fetiţa pregătea lăturile, le fierbea, dar le turna, fără să vadă bătrâna vrăjitoare, în troaca din care mâncau dihăniile ei de copii.

Pentru Ivanuşka făcea plăcinte pufoase şi bune, pe care le ascundea în sân şi i le aducea în taină, zicându-i:

— Mănâncă plăcintele astea anume făcute pentru tine, deşi vrăjitoarea mi-a poruncit să-ţi dau numai lături. Mie însă mi-e milă...

— Cum te cheamă? o întrebă într-o zi băieţelul.

— Alionuşka, răspunse fetiţa. Dar pe tine?

— Ivanuşka.

— Rabdă, Ivanuşka, rabdă, că va veni şi vremea când vom scăpa de aici.

Şi aşa trecu o zi, trecură două, trecură nouă... Dar iată că, într-o seară, veni bătrâna vrăjitoare şi zise:

— Ia întinde, Ivanuşka, un deget, să-l pipăi, să văd dacă te-ai mai îngrăşat. Te-a hrănit bine Alionuşka?

Băiatul întinse degetul mic de la mâna dreaptă. Vrăjitoarea îl pipăi şi zise bucuroasă:

— Ţi-a venit timpul! Te-ai îngrăşat destul. O să te frig pentru copiii mei. Alionuşka, aprinde focul în sobă! Până s-o încălzi, o să mă culc niţel, că tare-s ostenită.

Fetiţa aprinse un foc zdravăn. Vrăjitoarea se culcă şi îndată adormi buştean. Când văzu asta, Alionuşka băgă cu grijă mâna sub perna scorpiei şi luă de acolo cheia cuştii. Apoi fugi, îi dădu drumul lui Ivanuşka şi-i zise în şoaptă:

— Mai repede, s-o legăm pe vrăjitoare de mâini şi de picioare, să-i facem vânt în sobă şi după aceea să fugim cu barca!

Zis şi făcut. O legară pe baborniţă de mâini şi de picioare, o înfăşurară de câteva ori într-o cârpă mare cam cât un cearşaf şi o împinseră cu toată puterea în cuptor. Pe urmă astupară gura cuptorului cu un pietroi, pentru ca hârca să nu poată ieşi, iar ei se urcară într-un stejar înalt-înalt şi răsmuros şi aşteptară să vadă ce se întâmplă. Curând sosiră în fugă copiii vrăjitoarei.

— Hmm! Ce frumos miroase!

Dădură la o parte pietroiul de la gura cuptorului şi văzând carnea rumenită strigară:

— Hai să-l mâncăm pe Ivanuşka!

Întinseră masa în curte, la umbra stejarului în care se ascunseseră Ivanuşka şi Alionuşka. Înfulecară care mai de care, gata să crape de atâta lăcomie. Apoi se întinseră toţi pe iarbă, lăudându-se:

— Ce grozav ne-am săturat! Bună-i carnea de băiat!

Alionuşka şi Ivanuşka nu mai răbdară şi se dădură de gol:

— Vai, amar v-aţi păcălit! Vrăjitoare-aţi înghiţit!

— Cine vorbeşte acolo? întrebară copiii scorpiei.

Uitându-se spre vârful stejarului, văzură scufiţa roşie a fetiţei şi pantalonaşii albaştri ai băieţelului.

— Aha! Voi eraţi! Nu ne mai scăpaţi!

Începură să se caţăre pe scara care rămăsese sprijinită de stejar, dar nu le fu dat să ajungă prea sus, pentru că Ivanuşka şi Alionuşka scuturară scara şi apoi o traseră spre ei. Atunci copiii vrăjitoarei începură să roadă cu dinţii lor ascuţiţi trunchiul stejarului. Cei doi din stejar văzură treaba asta şi-şi spuseră înspăimântaţi:

— Acum s-a zis cu noi!

Deodată însă zăriră zburând deasupra lor nişte gâşte albe-albe şi le strigară:

— Gâşte cu aripi de nea! Dacă-n zbor ne veţi lua şi acasă ne veţi duce, vă vom da porumb de-ăl dulce!

Gâştele însă nu îi auziră şi zburară mai departe. Iată că apoi trecură alte gâşte, de astă dată cenuşii. Ivanuşka iar începu să strige:

— Ei, voi, gâşte cenuşii! Ajutaţi-ne! Pân-acasă de ne-oţi duce, vă vom da porumb de-ăl dulce!

Alionuşka strigă şi ea la fel.

Gâştele poposiră atunci pe crengile stejarului. Una dintre ele îl luă pe Ivanuşka, alta o luă pe Alionuşka şi, fâl, fâl, se ridicară în înaltul cerului.

În clipa următoare stejarul se prăvăli peste copiii vrăjitoarei şi îi făcu una cu pământul.

Zburară cât zburară gâştele cenuşii şi-l lăsară pe Ivanuşka tocmai pe acoperişul casei sale. Mama lui, săraca, îl căutase între timp peste tot, prin casă, prin ogradă, pe uliţe, prin fântâni şi-i întrebase pe vecini cu lacrimi în ochi:

— N-aţi văzut un băieţel cu pantalonaşi albaştri, cu păr blond nepieptănat şi pe faţă nespălat? Este Ivanuşka al meu! Unde umblă teleleu?

Dar nimeni nu-l mai văzuse şi nici nu mai auzise nimic despre el.

Tocmai în acea zi, buna femeie îi chemase la ea acasă pe toţi copiii din sat - prietenii de joacă ai lui Ivanuşka. Anume pentru asta făcuse multe bucate şi mai ales turtă dulce care-i plăcea mai mult lui Ivanuşka: voia ca, mâncând, copiii să-şi aducă aminte de fecioraşul ei.

Când gâştele îl lăsară pe Ivanuşka pe acoperişul casei, maică-sa tocmai începuse să împartă ceea ce pregătise.

— Tu, ce-alergi ca un prâsnel, ia un rumen colăcel! Tu, ca să-ţi aduci aminte, gustă oleacă din plăcinte. Iar tu, băieţel, ia un covrigel, uită-te prin el, doar-doar ai să-l vezi pe Ivanuşka!

Iar Ivanuşka odată strigă de pe acoperiş:

— Turtă dulce de mălai, mie, mămucă, nu-mi dai?

— Aţi auzit ceva, tresări maică-sa, sau mi s-a părut mie?!

— Nu, n-am auzit nimic! răspunseră copiii.

Mama lui Ivanuşka începu din nou să împartă bunătăţile şi să se tânguie:

— Băieţelul meu iubit, unde-o fi el acum? Of, ce amărâtă sunt... Oare am să-l mai văd vreodată?... Luaţi, copii, turtă dulce, colăcei, râdeţi şi vă zbenguiţi, de-al meu fiu să v-amintiţi!

— Turtă dulce de mălai, mie, mămucă, nu-mi dai? strigă, de data asta mai tare, Ivanuşka.

Atunci femeia aruncă o privire spre acoperişul casei şi-l văzu acolo pe băieţelul ei. Şi tare se mai bucură.

— Unde-ai fost? De unde vii?

Apucă în graba mare o scară şi-l coborî de pe acoperiş. Şi fu cât pe-aci să-i tragă o bătaie, amintindu-şi câte a trebuit să îndure din cauza neascultării lui.

— Stai, mămucă, nu mă bate! C-am să-ţi spun câte am văzut şi-am pătimit, fiindcă nu te-am ascultat, zise Ivanuşka în grabă.

Apoi începu să povestească cu lacrimi în ochi cum nu a ascultat-o el pe maică-sa, cum s-a dus la Dunăre, cum a luat o barcă şi s-a plimbat cu ea, cum a început furtuna şi barca a ajuns departe, în Deltă, până la marginea plaurului unde trăia vrăjitoarea cea rea, cum au vrut copiii acesteia să-l mănânce şi cum a reuşit să scape datorită Alionuşkăi şi gâştelor cenuşii. Şi copiii şi mama băiatului ascultau şi se mirau.

Între timp ajunse şi Alionuşka la ai săi, adusă de gâştele cenuşii. Doar că ea era o fată cuminte, ascultătoare şi deşteaptă: numai aşa reuşise să se descotorosească de bătrâna vrăjitoare şi să-l scape şi pe Ivanuşka cel neascultător, care, din ziua aceea, niciodată n-a mai ieşit din cuvântul mamei sale.

Căpitanul Protopei şi fata de împărat

A FOST ODATĂ un împărat care avea o fată. Despre frumuseţea ei se dusese vestea peste mări şi ţări. Dar, într-o zi, prinţesa fu răpită, îmbarcată pe o corabie şi dusă cu sila pe meleaguri necunoscute. De atunci nimeni nu mai află nimic despre ea. Împăratul dădu sfoară în ţară că, aceluia care o să-i aducă fata, are să i-o dea de nevastă şi, pe deasupra, chiar jumătate din împărăţie.

Nici un tânăr de neam nu se încumetă la o treabă atât de primejdioasă. Asta ar fi însemnat să pleci peste mări şi oceane, să înfrunţi furtuni şi primejdii de neînchipuit, să navighezi spre locuri neştiute. Nu, asta nu era de ei!...

Iată că într-o zi se înfăţişă împăratului un tânăr şi-i zise:

— Luminăţia-voastră, sunt căpitanul Protopei şi vreau să încerc să vă găsesc fata. Dar, rogu-vă, pentru asta, să-mi daţi o corabie, oameni viteji şi armele de care am nevoie.

Împăratului, şi mai ales împărătesei, care se ţinea tare fudulă, nu le-ar fi convenit deloc ca, în caz de izbândă, să dea fata şi jumătate din împărăţie unui oarecine, ca mai toţi supuşii împărăţiei. Era Protopei tânăr, voinic şi frumos, dar îi lipsea obârşia înaltă, nu era de neam. În cele din urmă însă împăratul, din dragoste pentru fată, dar împotriva voinţei împărătesei, se învoi ca Protopei să încerce să-i găsească fiica.

— Fiica mea va fi nevasta celui care o va salva, zise el.

Porunci apoi să fie pregătită de călătorie cea mai bună corabie din împărăţie, împreună cu tot ce mai ceruse Protopei. Căpitanul alese oameni de nădejde, ca să-l însoţească, marinari încercaţi, ce străbătuseră

mări şi oceane. Printre ei se nimeri însă şi unul care avea gânduri ascunse, invidios pe Protopei, la gândul că acesta, într-adevăr, s-ar putea însura cu fata de împărat şi va stăpâni, cu timpul, împărăţia.

Multe greutăţi mai înfruntară ei pe mări şi oceane, dar în cele din urmă ajunseră în ţara unde fata de împărat era închisă într-un palat cu totul şi cu totul de cristal.

Pe înserat, corabia acostă într-un loc de unde nu putea fi văzută de către străjerii palatului. Căpitanul hotărî să plece într-acolo însoţit de câţiva dintre cei mai vrednici marinari.

— Pe mine nu mă iei? îl întrebă omul cel invidios, care între timp, prin prefăcătorie, câştigase încrederea lui Protopei şi devenise slujitorul său.

— Nu. Tu rămâi aici, să ai grijă de corabie, aşa încât să putem pleca îndată ce aducem fata: nu cumva să ne ajungă din urmă străjerii cu corăbiile lor.

Protopei şi ceata sa de voinici coborâră pe mal şi se furişară spre palatul de cristal, unde domnea, ca de obicei, liniştea. Paznicii, care tăifăsuiau, care jucau un joc ce semăna cu şahul de la noi, care şedeau cu suliţele culcate lângă ei, toropiţi de căldură şi plictiseală. Erau totuşi mulţi şi Protopei se gândi că e mai bine să aştepte sosirea nopţii, ca să-i poată ataca prin surprindere. Până atunci se ascunseră într-o pivniţă din curtea palatului. Când se întunecă de-a binelea şi luna încă nu răsărise, marinarii se despărţiră în mici cete şi năvăliră pe neaşteptate peste paznicii care stăteau pâlcuri-pâlcuri în jurul palatului. Paznicii încercară să se împotrivească, dar fură repede legaţi fedeleş şi aruncaţi în pivniţa în care mai înainte aşteptaseră Protopei şi ai săi. La intrarea palatului, garda era însă şi mai numeroasă şi alcătuită tot din oameni voinici şi viteji, gata să-şi dea şi viaţa pentru împăratul lor. Dar mai voinici şi mai viteji ca Protopei şi ca oamenii săi tot nu erau! Aşa că, până la

urmă, marinarii îi dovediră şi pe aceştia, îi legară şi îi închiseră şi pe ei în pivniţă. Apoi căpitanul intră în palat şi se duse drept în odaia unde era fata de împărat. Aceasta se trezise din cauza larmei şi aştepta înspăimântată să afle ce se întâmplă. Protopei îi spuse că e trimis de tatăl ei s-o salveze. Când auzi asta, prinţesa se bucură nespus şi se apropie încrezătoare de el, mai ales că vocea îi păruse a unui om de treabă.

Protopei o luă de mână şi o conduse afară din palat. Apoi îşi strigă oamenii şi fugiră cu toţii spre corabie. În acest timp de după dealuri răsări luna. Fata se uită cu luare-aminte la Protopei şi îl îndrăgi pentru toată viaţa.

Ajunseră lângă corabie când ea îşi dădu seama că în graba plecării îşi uitase inelul în cameră. Atunci Protopei porunci omului său de încredere să o ducă pe corabie şi să-l aştepte, până când se întoarce cu inelul, iar el fugi cât îl ţinură picioarele spre palatul de cristal. Ajunse îndată, intră în camera cu pricina, luă inelul, îl puse în buzunar şi fugi înapoi spre corabie. Corabia însă ridicase ancora şi plecase. Abia se mai vedea la orizont. „De bună seamă, omul meu de încredere a hotărât să se descotorosească de mine”, gândi Protopei.

Să plece spre ţara sa nu avea cum. Să rămână în împărăţia în care eliberase fata, era prea primejdios. De aceea, Protopei trecu munţii şi ajunse în altă împărăţie.

Acolo, într-o zi, auzi nişte sunete fermecate ce răzbăteau dintr-o casă cu toate uşile şi ferestrele deschise. Intră vrăjit înăuntru. În toate camerele erau numai armonici, de la cele mai mici până la cele mai mari, frumoase cum nu mai văzuse, şi care scoteau sunete la cea mai mică adiere de vânt ce intra pe uşi şi ferestre. Privindu-le, lui Protopei i se făcu dor de meleagurile natale, de cei cu care îşi petrecea duminicile şi zilele de sărbătoare. Cuprins de amintiri,

luă una din acele armonici şi începu să cânte. Îndată apărură ca din pământ slugile casei şi îl ameninţară cu moartea.

— N-am vrut să o fur, ci doar să cânt! se apără Protopei lăsând jos armonica.

Slugile însă nu se milostiviră de el, îl legară şi îl duseră imediat în faţa împăratului, stăpânul casei-minune. Acesta îl întrebă ce caută pe pământurile lui. Protopei îi răspunse că e un călător care bate lumea-n lung şi-n lat şi îl rugă să-l lase să plece. Dar degeaba. Împăratul nu se lăsă înduplecat şi îi zise:

— O să-ţi dau drumul, numai dacă pe munţii aceia golaşi din faţa palatului ai să faci să crească o pădure mândră, cea mai mândră din toate pădurile împărăţiei mele. Mulţi au încercat, dar nu au izbutit.

Trecură trei ani încheiaţi şi iată că pe munţii aceia Protopei reuşi să facă să crească o mândreţe de pădure.

Împăratul privi pădurea şi inima i se umplu de bucurie.

— Eşti un om vrednic, Protopei! îi zise el. M-ai slujit cu credinţă. Drept răsplată pentru bucuria pe care mi-ai făcut-o, îţi dau trei daruri: un cal, un paloş şi o floare.

— Îţi mulţumesc, măria-ta, dar... îndrăzni să spună căpitanul, mi-ar trebui mai degrabă o corabie.

— Darurile mele îţi vor fi de ajuns! spuse împăratul zâmbind în barbă. Ia încalecă tu calul!

Voinicul încălecă şi calului îi crescură aripi.

— Şi paloşul? întrebă minunat Protopei.

— Ia-l. Du-te la stânca cenuşie de colo şi izbeşte-o cu el.

Protopei se duse şi izbi stânca, gândindu-se că praful se va alege de paloş, dar mare-i fu mirarea când văzu piatra despicându-se în două.

— Dar floarea? mai vru să ştie el.

— Iat-o, când ai s-o miroşi, îţi va îndeplini orice dorinţă. Acestea sunt tainele darurilor şi să nu le spui nimănui. Şi acum hai să ne despărţim, căci îţi citesc pe chip că arzi de nerăbdare să ajungi la tine acasă.

— Mi-ai ghicit gândul, luminăţia-ta, răspunse recunoscător Protopei.

Împăratul îl îmbrăţişă, Protopei îi mulţumi pentru daruri, dădu pinteni calului şi iute ca gândul se pomeni în ţara sa. Acolo începu să întrebe dacă se întorsese fata de împărat şi află că nu. Cu ajutorul florii primite în dar îşi înălţă, chiar în apropierea curţilor împărăteşti, un palat mândru cum nimeni nu mai văzuse niciodată prin locurile acelea. Apoi începu să aştepte sosirea corăbiei care întârziase atâta vreme din cauza vântului potrivnic. Dar iată că sosi şi ziua când fata de împărat ajunse în sfârşit acasă, însoţită de omul de încredere al lui Protopei. Bucuria la curtea împărătească fu nesfârşită, iar împăratul zise:

— Fata mea, aşa cum a fost învoiala, va fi nevasta celui care a salvat-o!

— Eu am salvat-o, spuse ticălosul care-l înşelase pe Protopei.

— Atunci a ta să fie şi să facem nunta!

Împăratul porunci să fie chemaţi la ospăţ toţi oamenii de neam şi-l invită şi pe stăpânul palatului care-l întrecuse în frumuseţe chiar şi pe al său. „Stăpânul nu poate fi decât un om bun, de vreme ce duce o viaţă atât de liniştită şi cumpătată”, se gândi el.

La nuntă, mincinosul care spusese că a eliberat-o pe fata de împărat stătea la locul cel mai de vază, aşezat pe douăsprezece perne. Când îl văzu intrând pe Protopei, începu să tremure atât de tare, încât pernele de sub el se răzleţiră, căzând una câte una. Împăratul îl privea uimit.

— Protopei este cel care m-a salvat! strigă atunci fata împăratului. El s-a întors după inelul pe care îl uitasem, când am fugit spre corabie.

Protopei scoase din buzunar inelul şi o întrebă:

— Îl recunoşti?

— Da! Acesta este inelul meu! zise prinţesa.

— Trei ani încheiaţi am muncit din greu ca să-mi răscumpăr îndrăzneala de a mă fi întors după el, îi mărturisi Protopei.

Împăratul porunci ca ticălosul slujitor să fie dat pieirii, iar prinţesa să se mărite cu căpitanul Protopei şi să se mute în palatul pe care acesta şi-l înălţase aproape peste drum de cel împărătesc.

Trăită ei cât trăiră, Protopei însă nicicum nu reuşi să câştige bunăvoinţa împăratului şi mai ales a împărătesei, căci luminăţiile lor nu-i puteau ierta faptul că nu e de neam mare şi că se dovedise mai viteaz şi mai curajos decât toţi tinerii prinţi şi curteni. Azi aşa, mâine aşa, până când împăratul porunci ca Protopei şi soţia sa să se mute într-o cocioabă.

Iată însă că un împărat vecin veni cu război împotriva împăratului-socru. Protopei o rugă pe tânăra lui nevastă să meargă la tatăl ei să-l înduplece ca şi el să fie lăsat să lupte. Cu greu o ascultă împăratul, dar până la urmă se învoi. Porunci să fie scos din grajd cel mai răpciugos cal şi dat ginerelui. Protopei îl încălecă, dar arăta aşa de jalnic, încât toţi ceilalţi oşteni începură să râdă în hohote:

— Uite cine merge să ne ajute!

Protopei se târî cum putu în urma oastei, până dădu de o mlaştină în care îşi lăsă calul primit de la socru-său. Apoi îşi chemă calul înaripat şi, într-o clipă, îi ajunse pe ceilalţi, îi întrecu, tăie o groază de duşmani cu paloşu-i fermecat, pe ceilalţi îi puse pe fugă şi se înapoie în mlaştină. Acolo descălecă şi se transformă iar în ginerele oropsit de care râdeau toţi

curtenii, ţinând isonul împăratului. Când oştenii îl văzură, începură să-l batjocorească:

— Tot aici stai? Noi i-am învins pe duşmani, iar tu nici măcar n-ai putut ajunge pe câmpul de luptă!

Apoi alţi duşmani veniră asupra împărăţiei, pe care tot Protopei, neştiut de nimeni, îi învinse; chiar năvălitori şi mai cruzi îi călcară, dar Protopei salvă ţara şi de astă dată.

Într-una din zile, fata împăratului îl întrebă:

— Spune-mi, Protopei, cum de ai câştigat atâtea războaie? În ce îţi stă puterea?

Deşi cel care îi dăduse cele trei daruri îi poruncise să nu mărturisească nimănui despre secretul lor, Protopei nu răbdă să nu-i spună:

— Aşa cum ştii, am muncit trei ani ca să-mi răscumpăr vina de a fi intrat în casa-minune, casa cu armonici. Drept răsplată pentru slujba mea credincioasă, am primit trei daruri...

Şi îi povesti de-a fir-a-păr ce şi cum. Toate acestea le auzi însă şi bătrâna împărătească şi, chiar în noaptea aceea, puse în locul sabiei fermecate o alta obişnuită, dar asemănătoare. Calul şi floarea, oricât încercă, nu reuşi să le găsească.

Când începu un nou război, Protopei văzu că sabia lui nu mai are puterea fermecată dinainte, dar se luptă vitejeşte şi birui din nou.

După victorie, cu ajutorul calului înaripat, se înfăţişă împăratului de la care primise cele trei daruri:

— Am greşit, luminăţia ta. I-am spus soţiei în ce îmi stă puterea în luptă şi sabia nu mai taie.

— Într-adevăr, mi-ai încălcat porunca. Totuşi, pentru că ţi-ai recunoscut greşeala, te voi ajuta. Ţine aceste trei flori. Mirosind-o pe cea galbenă, vei trece în zbor munţii. Pe cea roşie, te vei putea transforma în orice fel de vieţuitoare sau plantă; îmbătându-te de parfumul celeilalte, îţi vei recăpăta tinereţea. Nu uita ce ţi-am spus: nici un cuvânt nimănui!

Mirosi Protopei prima floare şi trecu în zbor munţii, ajungând acasă. Între timp, fiica de împărat începuse să-i ducă dorul şi tot întreba cum ar putea să-l găsească. Auzind asta, Protopei mirosi floarea cea roşie. El se transformă într-un armăsar focos şi se duse în grajdul unei bătrâne, care era tare săracă. Când îl văzu, femeia nu mai putu de bucurie şi se gândi să-l vândă împăratului, ca să primească mulţi bani. Împăratului îi plăcu mândreţea de cal şi se învoi pe loc să-l cumpere. Dar împărăteasa ceru ca bidiviul să fie ucis. Până la urmă, împăratul trebui să asculte de rugăminţile nevesti-si şi dădu calul pe mâna unui servitor credincios, ca să-l omoare. Tare milă îi era servitorului de aşa mândreţe de cal, dar fu obligat totuşi să-l ia şi să-l ducă în locul unde erau ucişi tâlharii şi alţi răufăcători. Pe drum, calul începu să-l roage cu glas omenesc:

— Când m-or lovi călăii peste bot, tu să fii atent şi să ridici de jos dintele care o sară primul şi să-l îngropi în faţa ferestrei de la camera împărătesei.

Servitorul aşa şi făcu. Chiar a doua zi, în acel loc se înălţă un măr. Când îl văzu, împărăteasa iar se duse la împărat şi ceru ca pomul să fie tăiat.

— Ce te-a apucat, femeie?! M-ai pus să omor frumuseţe de cal, acum mă pui să tai acest măr minunat? Ajunge!

Până la urmă, ca să scape de gura ei, împăratul îl chemă pe acelaşi servitor şi îi porunci să taie mărul. Când servitorul se apropie de măr, acesta îi zise cu glas omenesc:

— Când m-or doborî cu topoarele, să iei prima aşchie, care va sări din mine, să n-o dai şi să n-o arăţi nimănui. Apoi, când împărăteasa s-o duce să se scalde, să arunci aşchia în apă.

Servitorul făcu întocmai cum îl rugase mărul: când împărăteasa se duse la scăldat, aruncă aşchia în apă. Îndată aşchia se prefăcu într-un răţoi mare,

frumos, cu pene strălucitoare. Când îl văzu, împărăteasa dădu să-l prindă, răţoiul însă înota mai repde şi tot spre mijlocul lacului, unde apa era foarte adâncă. Şi o tot purtă aşa, până când împărăteasa îşi pierdu puterile şi se înecă. Răţoiul ieşi la mal şi Protopei îşi reluă chipul său adevărat, căci chiar el era răţoiul. Se duse apoi la curţile împărăteşti unde îl aştepta fata de împărat.

Şi au trăit ei mulţi ani în pace şi fericire. Când începură să îmbătrânească, Protopei îşi aduse aminte de a treia floare, cea albă, care îţi reda tinereţea. A găsit-o, a mirosit-o împreună cu soţia sa şi aşa au devenit iarăşi tineri cum erau când s-au văzut întâia oară.

Şi astfel, poate că mai trăiesc şi astăzi, dacă nu cumva au rătăcit floarea fermecată.

POVEŞTI MACEDONENE

Ciobanul şi cele trei zâne

ÎN TIMP CE-ŞI PĂŞTEA OILE într-un luminiş de pădure, lângă un râu, un tânăr cioban văzu trei fete frumoase scăldându-se în undele limpezi şi mângâietoare. Ochii ciobanului rămaseră aţintiţi la frumuseţea fără de seamăn a celor trei fete.

„Ah, de ce nu sunt mai aproape, îşi zise el, mai aproape de râu, să pot fura pe una din frumoasele astea”...

Se scăldară fetele cât se scăldară, apoi se îmbrăcară şi apucară poteca pădurii, iar flăcăul se uită în urma lor până le pierdu din privire.

A doua zi, cu noaptea-n cap, ciobanul îşi aduse mioarele lângă râu, iar el se ascunse după un tufiş, ca să le poată privi în voie cum se scaldă. Nici nu răsări bine soarele şi cele trei fete iar veniră la scăldat. Şi nu ştiu cum se făcu, dar flăcăul nostru nici de data asta nu găsi mijlocul şi locul cel mai prielnic să fure vreuna. Tot i se părea că se află prea departe şi prea lăturalnic de ele. Aşa că se alese doar cu un fluierat a pagubă.

A treia zi, însă, ciobanul se ascunse chiar în tufişul de lângă scăldătoare, hotărât să nu mai dea greş. Cum răsări soarele, cum se arătară şi cele trei frumoase - vesele, puse pe râs şi hârjoană. Îşi scoaseră nerăbdătoare rochiile şi intrară în apă să se scalde, în timp ce ciobanul stătea pitit şi se tot socotea cum să pună mâna pe una din ele. Dar oricât îşi bătu el capul, nu putu să născocească ceva mai acătării. În cele din urmă se lumină la faţă: o să le ia hainele şi lăsându-le aşa, goale, s-ar putea să tragă un folos din toată treaba asta. Numai să vină şi să se

roage de el, ştie el ce are de făcut! Şi, cât ai clipi, se repezi şi le înşfăcă hainele.

Când văzură fetele una ca asta, se făcură roşii ca para focului, şi din mijlocul râului, unde se aflau, începură să se roage de el să le înapoieze rochiile, că i-or face un mare bine în schimb. Atât a aşteptat ciobanul.

— Vă dau hainele, le zise el, numai dacă una din voi mă ia de bărbat. Altfel, să ştiţi că le dau foc şi n-aveţi decât să mergeţi goale acasă.

— Vrei cu tot dinadinsul ca una din noi să-ţi fie nevastă. Bine, flăcăule, fie şi-aşa, dar află că noi nu suntem pământene, noi suntem zâne, trei zâne surori. De aceea nu se cuvine una ca asta, şi-apoi să ştii că nu-i nici-o pricopseală să iei de nevastă pe vreuna din noi, îi ziseră ele.

— Orice-aţi fi voi, nu-mi pasă defel. Numai aşa vă dau hainele.

Văzând că n-o scot la capăt cu el, îi ziseră:

— Bine, băiete, alege-ţi pe una dintre noi şi dă-ne rochiile să mergem acasă, că tare departe mai stăm.

Când auzi acest răspuns, ciobanul o alese pe cea mai mică. Atunci surorile mai mari îl luară de-o parte şi, la despărţire, îi spuseră să nu-i mai dea rochia, că altfel va rămâne fără nevastă, fiindcă în ea e toată puterea zânei. Îl sfătuiră să-i dea altă rochie.

Flăcăul nostru băgă la cap vorbele astea, înapoie rochiile celor două surori mai mari şi acestea se mistuiră ca aburul din faţa ochilor săi. Apoi o prinse de mână pe sora cea mică, o duse acasă la el, o primeni în haine lumeşti şi se alese astfel cu-o nevastă-zână, cea mai frumoasă dintre toate frumoasele lumii!

Şi a trăit ciobanul în bună înţelegere cu zâna aproape un an încheiat, până când le veni rândul să meargă la o nuntă. Aci se prinseră în horă toate nevestele satului. Doar zâna şedea singuratecă, de o

parte. Oamenii ar fi vrut s-o vadă şi pe ea prinsă în horă, dar zâna nu putea, chipurile, să joace decât în rochia sa de zână. Şi atunci, la rugăminţile tuturor, ciobanul nu mai avu încotro, îşi călcă pe inimă şi se duse acasă, luă rochia de unde era ascunsă şi o aduse la nuntă. Înainte de a o da nevesti-si, omul avu grijă să închidă toate uşile şi ferestrele.

Când se prinse zâna în joc şi când începu să învârtească „hora zânelor", toată lumea cu mic, cu mare, rămase cu gura căscată! Nimeni nu mai văzuse aşa ceva. Iar când îşi încheie jocul, veni în faţa bărbatului său, îi întinse mâna şi-i zise:

— Rămâi cu bine, omule!

Apoi se mistui prin hornul casei!

Când văzu una ca asta, bietul om strigă în urma ei:

— Te credeam nevastă de treabă! Spune-mi, barem, unde să te caut, măcar o dată să te mai văd!

— Să mă cauţi, îi răspunse ea, în satul Kuşkundalevo, dacă ţii să mă afli.

Şi-şi văzu de drum prin nori.

Într-o bună zi, omul nostru o porni la drum lung. Trecu prin sate şi oraşe nenumărate, întrebând în dreapta şi-n stânga de satul Kuşkundalevo. Dar pe oricine întreba, se minuna de numele ăsta ciudat şi nimeni nu era în stare să-i spună unde se află satul acela. Bătu omul nostru toate drumurile, toate satele şi oraşele, trecu munţi şi dealuri, străbătu deşerturi, doar-doar o găsi satul cu pricina.

Într-o zi, în timp ce urca pe un vârf de munte, ciobanul dădu de un moşneag rezemat de trunchiul unui fag.

— Încotro, nepoate? îl întrebă el pe cioban. Ce cauţi tu în pustietatea asta, unde niciodată n-a călcat picior de om?

— Mă mână necazul, moşule, îi răspunse ciobanul. Te-aş ruga pe dumneata să-mi spui, dacă

ştii, poate că ai auzit de-un sat căruia i se spune Kuşkundalevo.

— Trăiesc de două sute de ani, dar de un sat cu numele ăsta n-am auzit. Şi nici nu cred să fie în ţara asta. Dar ce cauţi tu în satul ăsta, băiete?

— Cu un an în urmă, moşule, în timp ce-mi păşteam mioarele lângă un râu, am zărit trei fete scăldându-se. Le-am pândit o zi, două şi a treia zi, dimineaţa, le-am înşfăcat hainele şi le-am înapoiat numai după ce a mică s-a învoit să mă ia de bărbat. Toate bune până aci, dar codanele astea nu erau fete ca toate fetele, ci zâne. Şi celelalte surori mi-au spus să nu-i dau niciodată rochia, că o să fugă, fiindcă în rochiile astea e toată puterea lor. Eu le-am dat crezare, ce-i drept, şi am ţinut ascunsă rochia, aproape un an încheiat, adică până alaltăieri, când, ca să le fac pe plac femeilor din satul meu, i-am dat-o nevesti-mi, zânei, s-o îmbrace şi să se prindă în horă la nunta ceea, la care ne aflam. Toate uşile şi ferestrele le închisesem eu bine şi din vreme, ca nu cumva să fugă, numai că uitasem de blestematul ăla de horn. Şi cum nu-l astupasem, după ce şi-a încheiat jocul, a zburat prin el! Şi dusă a fost. Întrebând-o unde s-o caut, mi-a zis că o pot găsi în satul Kuşkundalevo. Uite, ăsta mi-e necazul, moşule, dacă ştii ceva, spune-mi!

— De satul ăsta n-am auzit, nepoate, de ce să te mint? Da’ uite ce zic eu, mai mergi aşa preţ cam de-o lună şi-o să dai de un alt moşneag. Du-i multă sănătate din partea mea, că-i mai bătrân ca mine, are trei sute de ani şi mi-i frate. E împărat peste toate sălbăticiunile pădurii. El ar putea să-ţi spună ceva despre satul ăsta, îi zise bătrânul, după care se despărţiră.

Merse ciobanul cale de-o lună şi iată că întâlni un alt moşneag care şedea lângă un izvor. Îi dădu

bineţe şi intră în vorbă cu el, înşirându-i toată povestea.

— Şezi, fătul meu, îi zise bătrânul, până-mi adun sălbăticiunile. De la ele o să aflăm de satul pe care-l cauţi cu atâta sârg.

Curând veniră toate animalele pădurii să se adape şi se opriră la izvor în faţa unchiaşului.

— Ascultaţi, voi, leilor şi voi, urşilor, şi voi, lupilor, vulpilor, şi voi, toate celelalte sălbăticiuni, ce vă întreb eu: voi umblaţi mult, până prin preajma satelor şi oraşelor. Spuneţi-mi, nu cumva aţi auzit de un sat care se cheamă Kuşkundalevo?

— N-am auzit, luminate împărate, n-am auzit de numele ăsta, îi răspunseră toate fiarele într-un singur glas.

— Vezi, nepoate? Nu se află pe pământul nostru sat cu numele ăsta! Dar dacă nu ţi s-a urât de atâta drum, uite ce zic eu: mai mergi aşa cale de o lună şi o să dai de fratele meu mai mare, care-i împărat peste toate păsările văzduhului şi poate că el a auzit de satul acela...

Porni ciobanul din nou la drum şi peste vreo lună întâlni în cale pe-al treilea moşneag.

Era bătrân, bătrân de tot. Acesta era împăratul păsărilor. După ce-i dădu bineţe şi-i aduse urări de sănătate şi viaţă lungă de la fraţii săi, îi povesti pe îndelete toată tărăşenia. Unchiaşul trimise pe loc vestitori în cele patru zări după toţi vulturii, şoimii, corbii şi toate celelalte păsări, să se înfăţişeze neîntârziat la el. Nici nu amurgi bine, şi tot ce era păsăret se adună în faţa împăratului, aşteptând poruncile acestuia.

— Ascultaţi, voi, vulturilor, voi, şoimilor, corbilor, şi voi, păsări mărunte, nu cumva aţi auzit de un sat care se cheamă Kuşkundalevo?

— N-am auzit până astăzi de un nume ca ăsta, luminate împărate!

— Eh, se vede treaba că nu se află nicăieri... auzişi cu urechile tale, nepoate. Nici vulturii şi nici celelalte păsări n-au aflat vreodată de el. Eu ce să mai zic? Am aproape patru sute de ani şi tot n-am auzit până acum de satul ăsta, adăugă bătrânul.

Dar nici nu-şi încheie bine vorba, că o coţofană şchioapă veni înspre împărat. Cum o văzu, acesta o întrebă pe loc:

— Dar tu unde-ai zăbovit atâta, coţofano?

— Am zăbovit, luminate împărate, pentru că mai întâi de toate am rămas şchioapă, în al doilea rând pentru că stau foarte departe cu casa - tocmai lângă satul Kuşkundalevo, în care trăiesc zânele. Când mi-ai dat de ştire să vin încoace, tocmai le treieram nişte mei. Tot atunci o nenorocită de zână m-a lovit peste picior şi din pricina durerii n-am mai putut zbura iute ca să mă pot înfăţişa la vreme în faţa măriei-tale! răspunse coţofana gâfâind.

— Ei, nepoate, auzişi ce-a zis coţofana? Hai, pregăteşte-te de drum. Poţi să te duci, de vrei, cu coţofana şi o să-ţi mai dau şi un vultur, pe care să-l încaleci, că e cale lungă până acolo.

— Dacă-mi faci binele ăsta, cinstite împărate, nu te voi uita toată viaţa! îi zise ciobanul.

Împăratul porunci pe loc celui mai mare vultur din câţi avea să-l ia pe cioban pe aripile sale. Coţofana porni înainte, urmată de vultur şi astfel ajunseră în zori la marginea satului cu pricina. Spre norocul lor, prima casă în care intrară se nimeri a fi chiar cea pe care o căutau. Nici nu intră bine ciobanul pe uşă şi cele două surori începură să-l căineze.

— Aoleu, bietul cumnat! S-a sleit tot umblând şi întrebând în dreapta şi în stânga până a ajuns aici ca să o găsească pe nevrednica sa de nevastă. După atâta chin cât a îndurat bietul om, trebuie să i-o legăm de şaua zburătoare şi astfel s-o ducă omul la casa lui.

Tare se mai minunară cele două surori când aflară de la cumnatul lor cum dăduse rochia mezinei. Şi cum aceasta zburase pe horn. Le apucase mila văzându-l în ce hal ajunsese.

— Să nu-ţi faci griji, cumnate, îi ziseră ele, am chibzuit noi bine lucrurile. Acuşica ţi-o legăm de o şa în care te vei urca şi dumneata. Să ştii că şaua asta o să zboare ca gândul peste cei trei munţi care-ţi stau în cale. Odată trecuţi, să nu-ţi mai pese de nimic. Acu' vino în casă s-o legăm de şa cât timp mai doarme şi nu te simte. Aşa o să poţi fugi mai bine. Când se va trezi, va ţipa cât o vor ţine bojogii, ca s-o audă calul ei. Acesta va veni mâncând pământul ca s-o scape, dar va fi prea târziu, fiindcă dumneata vei fi dincolo de cei trei munţi şi nu mai are ce-ţi face. Dar ia aminte, dacă nu te grăbeşti, să ştii că te prinde calul din urmă, te face praf şi-ţi ia şi nevasta înapoi.

Nici nu apucară să-şi spună bine vorba cele două zâne, şi ciobanul nostru încălecă pe şa şi zbură împreună cu soaţa sa frumoasă, purtat de vânturile puternice stârnite din senin. Tocmai când treceau cel de-al treilea munte, zâna se trezi din somn şi începu să ţipe din răsputeri. În aceeaşi clipă, calul auzi chemarea stăpânei sale şi, scoţând flăcări pe nări, se repezi ca gândul să-l piarză pe omul nostru. Dar până aci îi fuse puterea, pentru că şaua apucase între timp să treacă şi de ultima culme. Şi astfel, ciobanul ajunse viu şi nevătămat acasă împreună cu nevastă-sa, zâna cea mezină. Fără să mai stea mult pe gânduri, el aruncă în foc rochia buclucaşă, nu de alta, dar ca să doarmă omul liniştit deaci-ncolo. Şi trăi ani mulţi în pace şi bună înţelegere cu nevastă-sa, care-i făcu o mulţime de fete, tot una şi una.

Şi de-atunci şi până-n zilele noastre, din fiicele astea ale lor se născură şi continuară să se nască cele mai frumoase fete din lume.

Meşterul Michiduţă şi învăţăcelul său

A FOST ODATĂ o mamă sărmană care avea un copil, un singur copil, şi-acela orfan de tată. Îl dădea la şcoală, el fugea, îl dădea la meserie - iar fugea! Într-o bună zi, mergând cu el pe drum şi simţindu-se ostenită, femeia se aşează pe un pietroi să-şi mai tragă oleacă sufletul.

— Of, săraca de mine! Ce să mă fac? se văită mama.

În aceeaşi clipă, în faţa ei apăru un om care o întrebă:

— De ce oftezi, femeie? Ce necazuri ai pe suflet? Spune-mi şi mie! Poate ţi-oi da o mână de ajutor...

— Ce să am! Uite, îmi amărăsc zilele cu copilul ăsta. L-am dat de atâtea ori ba la şcoală, ba la meserie, dar degeaba. Nimic nu se prinde de el, de fiecare dată fuge!... Nu ştiu ce să mă mai fac cu el!

— Dă-mi-l mie, zise omul, eu sunt meşter iscusit şi într-un singur an îl învăţ toate meseriile.

— Bine, meştere, zise femeia mulţumită că în sfârşit i se adună odrasla de pe drumuri. Dar cum te cheamă, omule, şi când să viu să-l iau?

— Mă cheamă OF, răspunse el, iar copilul să vii să ţi-l iei la anul, chiar în ziua în care ne aflăm azi: Strigi o dată OF şi eu vin numaidecât.

Ce era să facă femeia? Lăsă copilul în seama străinului şi îşi văzu de drum. Meşterul luă copilul de mână, îl duse acasă şi începu să-l înveţe tot felul de chiţibuşuri. În odaia sa, pe lângă mulţimea de troace era şi o grămadă de tigve, tot din alea mărunte. Într-o zi, nevasta meşterului, rămânând singură cu băiatul, îi zise:

— Ia seama la ce-ţi spun eu acum, băiete! Tot ce te învaţă omul meu să bagi bine la cap, dar în faţa lui să te faci că nu pricepi nimic. Ai înţeles? Că de nu,

vezi tigvele astea? Sunt ale băietanilor care au fost aici înaintea ta. Le-a făcut de petrecanie la toţi, fiindcă n-au ştiut să ascundă ce-au învăţat. Tu să faci pe prostul, dar să fii cu ochii în patru! Să-i furi meseria fără să te simtă. De nu faci aşa, e vai de capul tău!

Copilul a fost numai ochi şi urechi, iar când s-a împlinit anul, maică-sa veni în acelaşi loc, se aşează pe pietroi şi strigă:

— Of, unde eşti?

Cât ai zice peşte, omul apăru în faţa femeii cu băiatul de mână şi-i zise:

— Ai avut dreptate, nimic nu se prinde de el. E greu de cap...

În drum spre casa lor, copilul zise:

— Mamă, să ştii că eu am învăţat o mulţime de năzdrăvănii, dar m-am prefăcut că nu pricep nimic. Şi să ştii că meşterul ăsta nu e om, ci Michiduţă în carne şi oase! Acu' eu o să mă prefac într-un taur de toată frumuseţea. Dumneata să mă vinzi şi scăpăm numaidecât de sărăcie, înţelegi? Să ţii însă la preţ şi să ai grijă să păstrezi funia, fiindcă altfel nu mă mai vezi niciodată!

Zis şi făcut. Maică-sa îl vându în târgul de vite şi luă un preţ bun, iar băiatul se prefăcu din nou în om. Şi tot aşa făcură de câteva ori, până ce adunară paralele trebuincioase.

Odată, când tocmai se prefăcuse într-un cal, un cal cum nu se mai pomenise prin partea locului, se apropie de ei un om îmbrăcat în straie scumpe. Acesta le dădu bani mulţi, dar cu-o învoială: să i se dea şi căpăstrul calului. Dar cum femeia nu voia să-l dea cu nici-un chip, omul i-l smulse cu de-a sila. Băiatul, înţelegând că are de-a face cu Michiduţă, se prefăcu în iepure. Atunci dracul se prefăcu în copoi şi se repezi pe urmele lui, dar tocmai când era să-l înhaţe,

iepurele se prefăcu în hulub. Atunci copoiul se prefăcu şi el în şoim.

Hulubul zbură până ajunse în dreptul unei case, îşi dete drumul pe horn în jos şi se strecură în odaia cea mare, prefăcându-se într-un măr roşu, înmiresmat. Înăuntru erau oameni mulţi. Aceştia se minunară şi începură să-l miroasă. Dar mărul pe loc se prefăcu în boabe de mei care se rostogoliră pe podele. În aceeaşi clipă, Michiduţă se prefăcu într-o cloşcă cu doisprezece pui şi începu să înghită boabele de zor. Dar sub poala unei băbuţe mai rămaseră două-trei boabe. Acestea se prefăcură în vulpe şi cumătra vulpe gâtui pe loc puii cu cloşcă cu tot.

Şi uite-aşa, învăţăcelul se dovedi mai afurisit şi mai meşter decât meşterul Michiduţă.

Motanul cel isteţ

DUPĂ O NOAPTE de hoinărit prin tot satul, înspre dimineaţă, un motan se rătăci de casa unde locuia, trezindu-se la marginea unei păduri. Era un motan gras, cu o blană stufoasă şi doi ochi verzi, ce scăpărau când arunca o privire mai furioasă. Tot mergând, se simţi cuprins de o toropeală şi intră să se odihnească în primul adăpost care i se păru mai bun. Dar unde intrase el, nu era altceva decât vizuina unei vulpi.

— Cine eşti tu? îl întrebă vulpea, care nu mai văzuse un astfel de animal până atunci.

Şiret, motanul nu se pierdu, ci îi spuse iute o minciună:

— Sunt regele motanilor şi, ca să dovedesc puterea mea în faţa supuşilor, am jurat că voi mistui zece iepuri, zece lupi şi zece vulpi. Am isprăvit cu iepurii, cu lupii şi acum sunt în căutarea vulpilor, să le mănânc.

Vulpea, deşi era destul de isteaţă, când auzi cele spuse de motan, încremeni şi, schimbând feţe-feţe, începu să se bâlbâie:

— Cruţă-mi viaţa şi-ţi voi fi recunoscătoare! Rămâi cât vrei în casa mea. Totul îţi stă la dispoziţie, numai cruţă-mi viaţa!

Şi nici nu aşteptă vreun răspuns şi o luă la fugă, îngrozită. Pe drum, se întâlni cu lupul, căruia îi istorisi pe nerăsuflate întâlnirea ei cu animalul acela ciudat, care se pretindea regele motanilor. Dar lupul, foarte liniştit, o încurajă:

— Ei bine, cumătră vulpe, tocmai tu, regina vicleniilor, să te laşi atât de uşor dusă de nas?

Spuneai că nu-i mai mare decât tine şi că nu-i chiar atât de înspăimântător...

— Vino să te convingi! Să vezi ce privire fioroasă are. Te ucide doar cu scânteile ochilor! mai spuse vulpea.

— Să mergem! hotărî lupul.

Deşi luat pe nepusă masă, motanul nu se pierdu cu firea în faţa celor două animale mult mai puternice decât el, ci, printr-o nouă viclenie, scăpă şi de data asta. Cu un aer măreţ, se adresă lupului:

— Nu ţi-a fost de ajuns, lupule, că ţi-am nimicit zece fraţi de-ai tăi? Parcă era vorba să-mi faci rost de zece vulpi deodată, nu de una. Aşa ne-a fost vorba când ţi-am cruţat viaţa, ucigându-i pe ceilalţi?

Lupul încremeni în faţa unei asemenea născociri. Dar vulpea crezu că fusese trasă pe sfoară de lup, fiind înţeles cu motanul. Până să se dezmeticească lupul, vulpea se năpusti asupra lui, căci de uluire îl părăsiseră şi puterile.

În timp ce vulpea se încăiera cu lupul, motanul o porni liniştit, odihnit şi îndestulat spre casa unde locuia el în sat... Dar mai ales fericit, că se dovedise şi el, măcar o dată, mai viclean decât cumătra vulpe.

POVESTE CALMUCĂ[24]

Corbul cel rău

TRĂIAU ODATĂ, într-un bordei, o babă şi moşul ei; erau aşa de săraci, că nu aveau absolut nimic în afară de bordeiul lor, vârât jumătate în pământ şi acoperit cu *ceamur*[25] şi ce se mai găsea. Deasupra acoperişului creştea în voie, ca în locurile pustii: iarbă, spini, bălării de tot soiul şi scaieţi, în care îşi încurcau picioruşele păsărelele din stepă.

Şi iată că, într-o zi, se opri un corb pe bordeiul acestor bătrâni. Din întâmplare, se lăsă din zbor tocmai într-un mărăcine, cu spini ascuţiţi ca acul. Însângerându-se, începu să strige în gura mare, spunând vorbe de ocară. Bătrânul ieşi afară şi întrebă:

— Ce-i cu gălăgia asta pe bordeiul meu? De ce înjuri şi blestemi, nelegiuitule?

Şi corbul, arătându-i laba însângerată, îi ceru cu glas mânios să pedepsească imediat mărăcinele de pe bordei.

— Nici gând! îi răspunse bătrânul. De ce să-l pedepsesc? Nu este el vinovat că te-ai aşezat tocmai acolo.

Şi când corbul iarăşi începu cu sudălmi şi batjocuri, moşul apucă o prăjină lungă şi, ameninţându-l cu ea, îi strigă:

— Pleacă mai repede de aici, spurcăciune blestemată, că te iau acuşi la rost cu prăjina asta, de n-ai să te vezi! Păcătosule, cauţi cearta cu lumânarea!

— Aşaaa?! Binee! zise corbul. Ţi-o coc eu ţie numaidecât!

---

[24] Calmuc – popor mongol din Regiunea Calmucă, situată în bazinul Volgăi (Rusia) (n. red.).

[25] Ceamur – lut frământat cu paie tocate (n. red.).

Şi-şi luă zborul, croncănind înfuriat: Crrr! Crrr! Crrr!

Iar moşul, uitându-se după el, gândi în sine: „Merita să-l gonesc. Prea s-a purtat ca o haimana. Totuşi, ar fi fost poate mai bine dacă nu mă puneam cu el. E un nelegiuit, care aduce numai spaimă şi necazuri tuturor. Sunt sigur c-o să mă urmărească până-n pânzele albe. Cu un nebun ca ăsta nu-i de glumit. Se ştie bine că duşmanul nu doarme niciodată”.

Legănându-se furios în văzduh, pe aripi, corbul zbură undeva nu prea departe, unde văzu o capră cu iezii ei. O chemă din zbor:

— Capro! Căpriţo! Căpriţelor!

— Te-am auzit, răspunse capra, uitându-se în sus. Ce vrei?

— De ce vă amărâţi gura, căpriţelor, cu iarba pe care o paşteţi acum? Mergeţi mai bine la bordeiul de colo şi o să găsiţi pe acoperişul lui un mărăcine verde, frumos şi cu muguri fragezi şi dulci.

— Mulţumesc foarte mult, meriţi toată recunoştinţa mea şi a iezilor. Pentru toată treaba asta însă - strigă cât putu de tare capra, ca să poată fi auzită de corb - caută pe altcineva. Noi nu facem aşa ceva. Stăpânul bordeiului nu ne-a făcut nimic. De ce să-i stricăm acoperişul, urcându-ne pe el? Şi cu spinele la fel? Ne mulţumim cu iarba de aici. Drum bun, corbule!

— Daaa?! Acesta vă e răspunsul? Bine, bine! O să vă arăt eu şi vouă! O să fiu cu voi mai rău decât o năpârcă.

Şi corbul, înciudat şi mai şi, zbură mai departe, în hohotele de râs ale căpriţelor.

— Crrr! Crrr! ţipă corbul din înălţime, ca dintr-un corn, văzând sub el pe pământ o lupoaică; ea-şi alăpta puii sub o tufă.

Şi strigând de acolo, cu voce tare, corbul căută să asmută lupoaica împotriva caprei şi a iezilor ei.

— Lasă-mă în pace! îi răspunse lupoaica. N-am nevoie. Sunt ocupată cu copiii mei. Nu mi-i a gâlceavă. Mai bine să-ţi vezi de treabă şi nu mai vârî zâzanie, c-o să te urască toată lumea.

— Aşa?! Ah, o să-ţi pară rău! O să-ţi porţi păcatul.

— Păcatul? Care păcat? Pentru că nu-ţi fac pe voie? Pentru că nu mă las patimii care te roade? Pleacă! Du-te unde a dus surdu' roata şi mutu' iapa şi ţine minte să binele cu bine se plăteşte şi răul cu rău se răsplăteşte.

Croncănind înfuriat că nu reuşise s-o convingă pe lupoaică să facă aşa cum îi spusese, corbul zbură la o herghelie de cai de pe un izlaz.

— Hei! Herghelegiilor! strigă el către paznici. Vă pierdeţi vremea fără rost, ca nişte proşti, păzind nişte cai cuminţi. Lăsaţi-i să pască singuri şi veniţi cu mine, să vă arăt o lupoaică. Puneţi mâna pe ea şi pe puii ei şi luaţi-le blana!

— Lasă-i să trăiască, răspunse cu o voce plictisită unul dintre paznici. Au şi ei dreptul la viaţă, ca orice fiinţă. Nu putem lăsa caii nepăziţi. Vrei să pierdem vreun cal şi să dăm de bucluc cu stăpânul?

Auzind răspunsul herghelegiului, corbul crezu că înnebuneşte de necaz.

— Crrr! Crrr! croncăni el ca un turbat. Sunteţi nişte proşti, nemernicilor! O să mă plâng stăpânului vostru.

Şi le mai spuse şi alte vorbe urâte, amestecându-le cu ameninţări înspăimântătoare.

— Şi mai tacă-ţi, fleanca, afurisitule! ţipă la el un argat. Du-te şi spune-i tot ce ţi-o plăcea! Crezi că stăpânul nu te cunoaşte? Că nu ştie cât îţi face pielea? Că nu eşti decât un răutăcios plin de fiere şi că nu eşti bun decât de răutăţi?

Şi în huiduielile paznicilor, corbul zbură la stăpânul hergheliei de cai, căruia îi ceru să-i dea pieirii pe argaţii săi.

— Să-i omor? răspunse, cam acru, acesta. Dar cine îmi mai păzeşte caii? Faci dumneata lucrul ăsta?

— Va să zică nu vrei? Lasă că te fac eu şi pe tine fericit! zise ţepos corbul.

Mânat atunci de o îndărătnică şi cumplită încăpăţânare în ale răutăţilor, corbul zbură ca o furtună la nişte copii, care păzeau o cireadă de viţeluşi, şi le zise cu multă blândeţe în glas:

— Copiilor! Dragii mei copii! Ce staţi şi păziţi nişte viţei proşti? Copiii trebuie să se joace la vârsta voastră. Lată ici, v-am adus o pisicuţă cu puii ei. Puneţi beţele jos şi jucaţi-vă până plecaţi acasă.

— Cum să ne jucăm noi cu pisica? Să lăsăm viţeii? Să se împrăştie? Să-i pierdem? Cu ce faţă ne-om întoarce deseară, la părinţii noştri?

— Gogomanilor, proştilor! Fugiţi, să nu vă mai văd! O să vă încondeiez eu bine, la mamele voastre, aşa cum numai eu ştiu.

Şi corbul zbură către o casă, unde ştia c-o să găsească pe mamele acestor copii. Se apropie şi se uită pe fereastră. Înăuntru văzu mai multe femei, cu furcile înfipte în brâu, care torceau lână, din nişte caiere mari.

— Ştiţi voi, femeilor, că băieţii voştri, în loc să păzească viţeii, se joacă? Şi mai ştiţi că după ce i-au pierdut şi i-au găsit, acum i-au amestecat şi nu mai ştiu care şi ai cui sunt? Fugiţi repede şi scărmănaţi-i niţel, să se înveţe minte!

— Lasă-ne în pace! Avem treburi mai bune de făcut, răspunseră femeile. Uite câtă lână trebuie să toarcem, până s-o însera. S-or descurca ei, copiii, şi singuri.

— Aşa vă e vorba? strigă corbul la ele, mai supărat parcă decât fusese vreodată în viaţa lui.

După o clipă de gândire, îşi zise: „Nu mă las. Trebuie să mă răzbun pe toţi, fiindcă n-au vrut să mă asculte. Cunosc pe cineva care nu se uită la una şi la alta şi toate le face dintr-o plăcere nelegiuită. Nu ţine seamă de nimic! Răstoarnă şi rupe copacii şi pomii, fără alegere, culcă la pământ rodul plugarului, dezveleşte casa săracului, ca şi pe a celui bogat, scufundă corăbii cu femei, cu copii, cu oameni buni şi răi, la un loc, vine de nu se ştie unde şi se duce, nici el nu ştie unde. Nu-i poate aţine calea nici muntele, nici pădurea, nici apele”.

Şi corbul, făcându-şi planul să ia lucrurile de-a-ndoaselea, acum dete fuga să găsească o furtună, un viscol, o vijelie, un uragan... Gura îi era amară de ură şi de amarnică sete de răzbunare, de parcă ar fi fost otravă. Dând peste un vârtej, îi zise:

— Vrei să-mi faci un hatâr?

— Cu dragă inimă. Spune.

— Du-te, te rog, până în casa de colo! Ai să găseşti nişte femei torcând. Distrează-te puţin cu caierele lor!

— Îndată, răspunse vârtejul.

Şi alergând într-un suflet, ca un nebun, dete buzna în casa arătată, smulse caierele din brâul femeilor şi învârtejindu-le cu furie de mai multe ori, pe hornul sobei, le înnegri mai rău decât cărbunele.

— Vai şi vai! începură să ţipe femeile, văzând că nu se mai aleg cu nimic din lâna lor.

Necăjite şi pline de năduf cum erau, aducându-şi aminte de copii, puseră mâna pe furcile de tors şi, aţinându-le calea, le traseră o mamă de bătaie, s-o ţină minte toată viaţa.

Supăraţi foc, copiii se răzbunară pe pisică. O goniră şi o chinuiră ca nişte neghiobi, lucru despre care, auzind stăpânul ei, care era şi al hergheliei de cai, se făcu foc şi pară.

Ca să-şi verse mânia pe cineva, ordonă şi el câte douăzeci şi cinci de lovituri la spate fiecărui paznic al său.

Paznicii, înfuriaţi, hăituiră lupoaica, să o ucidă şi mai multe nu; lupoaica sfâşie în fugă un ied, iar capra, de spaimă, se repezi la bordeiul bătrânilor, găurindu-i acoperişul cu copitele şi mâncând, până la unul, mugurii şi vârfurile mărăcinilor.

Şi aşa toate se întâmplară cum a dorit corbul, nu însă cum a vrut el la început, ci de-a-ndoaselea.

Mulţumit peste măsură de felul cum se desfăşurase, ca de pe un ghem, cele ce pusese la cale, secătura de corb începu a hohoti de râs şi a dănţui ca un nebun pe pământ, în copaci, pe case, pe garduri... Şi atâta a râs şi a râs, de i-a plesnit inima şi a murit.

CUPRINS

Ion Creangă
Ivan Turbinca.....2

Petre Ispirescu
Ileana Simziana.....18
Zâna Munţilor.....38

Poveşti lipoveneşti
Ivanuşka prostănacul.....44
Ivanuşka şi bătrâna vrăjitoare.....53
Căpitanul Protopei şi fata de împărat.....59

Poveşti macedonene
Ciobanul şi cele trei zâne.....67
Meşterul Michiduţă şi învăţăcelul său.....73
Motanul cel isteţ.....76

Poveste calmucă
Corbul cel rău.....78